

VESZPRÉM VÁRMEGYEI ÖNKORMÁNYZAT KÖZGYŰLÉSE

HATÁROZAT

Szám: 2/2025. (I.16.) határozat

Tárgy: A Monitoring jelentés Veszprém vármegye 2023. évi társadalmi és gazdasági mutatói alapján című dokumentumról

A Veszprém Vármegyei Önkormányzat Közgyűlése (a továbbiakban: Közgyűlés) megtárgyalta a „*Monitoring jelentés Veszprém vármegye 2023. évi társadalmi és gazdasági mutatói alapján*” tárgyú előterjesztést és az alábbi döntést hozta:

1. A Közgyűlés a „*Monitoring jelentés Veszprém vármegye 2023. évi társadalmi és gazdasági mutatói alapján*” című dokumentumban foglaltakat a határozat melléklete szerinti tartalommal elfogadja.
2. A Közgyűlés egyetért azzal, hogy az egészségtudatosság és prevenció népszerűsítése érdekében mielőbb sor kerüljön a **TOP_PLUSZ-3.1.3 Helyi humán fejlesztések** felhívás vármegyei kiemelt projekt második ütemének indítására, ezért felkéri elnökét, hogy kezdeményezze az Irányító Hatóságnál egy új benyújtási szakasz mielőbbi megnyitását.
3. A Közgyűlés felkéri elnökét, hogy a Veszprém vármegye 2023. évi társadalmi és gazdasági mutatói alapján készült Monitoring jelentést és az elfogadó határozatot tájékoztatásul küldje meg Veszprém vármegye négy egyéni választókerülete országgyűlési képviselőjének.
4. A Közgyűlés felkéri elnökét, hogy a Veszprém vármegye 2023. évi társadalmi és gazdasági mutatói alapján készült Monitoring jelentést küldje meg a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztériumot vezető miniszter, valamint a Balaton Fejlesztési Tanács részére.

Határidő: 1. pont tekintetében: azonnal
2. - 4. pont tekintetében: 2025. január 31.

Felelős: Polgárdy Imre Lajos, a vármegyei közgyűlés elnöke

Polgárdy Imre Lajos s.k.
vármegyei közgyűlés elnöke

Dr. Imre László s.k.
vármegyei jegyző

A kiadmány hitelül:

MONITORING JELENTÉS

VESZPRÉM VÁRMEGYE A 2023. ÉVI TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI MUTATÓK ALAPJÁN

A jelentést összeállította:

Szóllásné Haraszi Bernadett, területfejlesztési referens

A jelentés összeállítását koordinálta:

Fabacsovics Zoltán, irodavezető

**Veszprém Vármegyei Önkormányzati Hivatal
Területfejlesztési Iroda**

2025. január 8.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. Népeség, társadalom	4
3. Lakásállomány	13
4. Intézményi kapacitások és kihasználtság	15
5. Gazdaság.....	25
6. Összefoglalás	33

1. Bevezetés

A Veszprém Vármegyei Önkormányzat az innovatív szakmai munkát egy új típusú tanulmánnyal kívánta megalapozni: 2024 nyarán elkészült Veszprém Vármegye Kohéziós Akcióterve a 2023-2030 időszakra (a továbbiakban: Kohéziós Akcióterv).

A Kohéziós Akcióterv tanulmány első dokumentuma a *Helyzetértékelés*, mely lehetőséget adott arra, hogy frissebb adatok alapján és a 2022-es Népszámlálás eredményeinek figyelembevételével egy olyan megalapozó munka születhessen, mely a vármegyei területi tervezéshez az elkövetkező évekre biztos kiinduló támpontot tud nyújtani.

A Kohéziós Akcióterv tanulmány második dokumentuma *A területi monitoring rendszer és a vármegyei együttműködések fejlesztése* alcímet kapta. A munkarész többek között szakmai javaslatot ad a vármegyei és várostérségi (járási) területi monitoring és értékelő rendszerek kialakításának és működtetésének kezdeményezésére.

A Veszprém Vármegyei Önkormányzat közgyűlése 39/2024 (IX.26.) számú határozatával fogadta el az akciótervet, valamint döntött arról, hogy annak javaslatait a beszámolóiban figyelembe veszi. Az évente készülő területfejlesztési és területrendezési beszámolókon kívül az Önkormányzat szándékai szerint minden évben készül majd egy monitoring jelentés, mely a Kohéziós Akciótervben javasolt mutatók és indikátorok figyelembevételével elemzi a vármegye területi folyamatait, követi a változásokat.

A területi monitoring rendszerről szóló 37/2010. (II.26.) Kormányrendelet szintén indokolja a monitoring jelentés elkészítését, melynek 7. §-a részletesen leírja a vármegyei szintű monitoring feladatokat. Ezek közül most eleget kívánunk tenni azon követelmények, hogy a *vármegyei területi folyamatok alakulásának, a vármegyei területfejlesztési koncepció és program megvalósulása és hasznosulása, valamint a vármegyei területrendezési terv érvényesülésének elősegítése érdekében a vármegyei önkormányzat elemzi és értékeli a vármegyei szintű területi monitoring rendszer működését, valamint elemzi és véleményezi a vármegyei éves elemző értékelési jelentést* (Korm.rendelet 7.§ a) és b) szerint).

A Korm. rendelet 7. § d) pontja értelmében jelen Monitoring jelentés megküldésre kerül a közigazgatási és területfejlesztési miniszter, valamint a Balaton Fejlesztési Tanács részére.

2. Népeség, társadalom

Veszprém vármegye elhelyezkedése

Veszprém vármegye közigazgatási egység a közép-dunántúli régióban. Északról Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom, keletről Fejér vármegye, délről a Balaton és Somogy vármegye, nyugatról pedig Vas és Zala vármegyék határolják. Az ország közepes nagyságú vármegyéihez tartozik. Területe három nagy tájegységre, a Kisalföld déli részére, a Bakony hegységre és a Balaton-felvidékre bontható. Székhelye a királynék városa, Veszprém.

Veszprém vármegye területe 4463 km².

Veszprém vármegye járásai

Kép forrása: TEIR

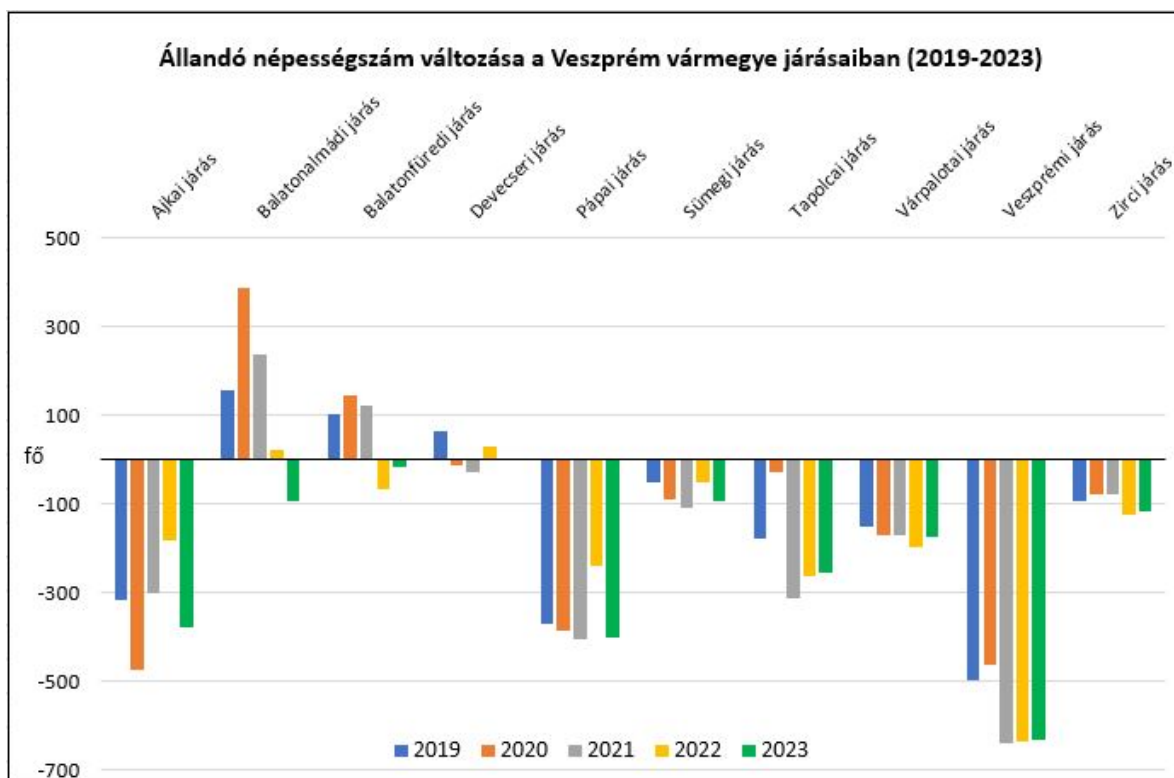
Állandó népesség

A fogalom az adott területen bejelentett lakóhellyel (állandó lakással) rendelkező személyek adatait tartalmazza, függetlenül attól, hogy van-e máshol bejelentett tartózkodási helyük.

Veszprém vármegye állandó népessége az előregedő társadalom trendjeit követi, szinte minden járásban fogyás tapasztalható. A legkedvezőbb népességi adatokkal két Balaton-parti járás, a Balatonalmádi és a Balatonfüredi járás rendelkezik, a többi járásban népességarányosan évről-évre csökken az állandó népesség.

A járások 2023. évi állandó népességszáma a következő:

Ajkai járás:	37 301 fő	<i>melyből Ajka:</i>	26 917 fő
Balatonalmádi járás:	27 661 fő	<i>melyből Balatonalmádi:</i>	10 147 fő
Balatonfüredi járás:	26 470 fő	<i>melyből Balatonfüred:</i>	13 185 fő
Devecseri járás:	15 235 fő	<i>melyből Devecser:</i>	4 481 fő
Pápai járás:	55 790 fő	<i>melyből Pápa:</i>	28 368 fő
Sümegei járás:	14 886 fő	<i>melyből Sümeg:</i>	5 846 fő
Tapolcai járás:	33 862 fő	<i>melyből Tapolca:</i>	14 533 fő
Várpalotai járás:	36 666 fő	<i>melyből Várpalota</i>	19 561 fő
Veszprémi járás:	76 136 fő	<i>melyből Veszprém:</i>	52 312 fő
Zirci járás:	18 735 fő	<i>melyből Zirc:</i>	6 441 fő
Veszprém vármegye:	342 742 fő	<i>Járasszékhelyek összesen:</i>	181 791 fő

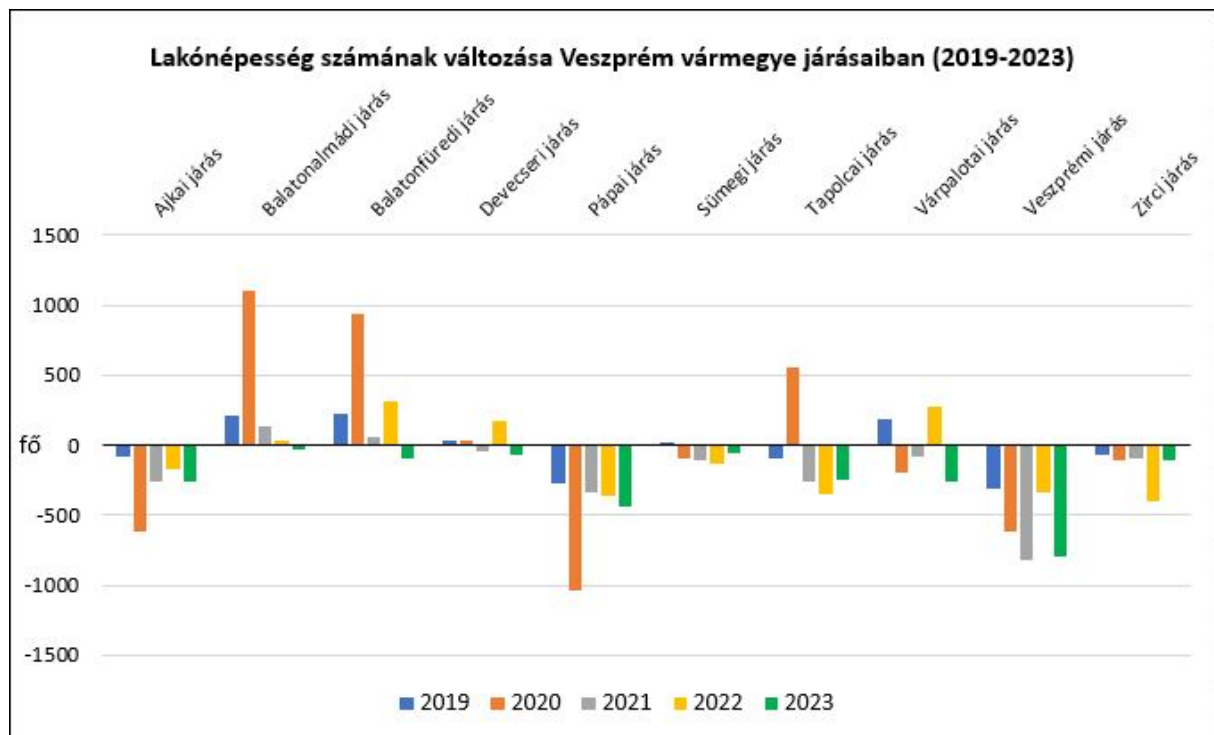
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Lakónépeség

A fogalom az adott területen lakóhellyel rendelkező, de másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

A járások 2023. évi lakónépesége az alábbiakban olvasható:

Ajkai járás:	36 171 fő	<i>melyből Ajka:</i>	<i>26 525 fő</i>
Balatonalmádi járás:	26 994 fő	<i>melyből Balatonalmádi:</i>	<i>9 971 fő</i>
Balatonfüredi járás:	25 519 fő	<i>melyből Balatonfüred:</i>	<i>12 989 fő</i>
Devecseri járás:	13 988 fő	<i>melyből Devecser:</i>	<i>4 174 fő</i>
Pápai járás:	54 250 fő	<i>melyből Pápa:</i>	<i>28 669 fő</i>
Sümegei járás:	14 192 fő	<i>melyből Sümeg:</i>	<i>5 809 fő</i>
Tapolcai járás:	32 378 fő	<i>melyből Tapolca:</i>	<i>14 106 fő</i>
Várpalotai járás:	35 701 fő	<i>melyből Várpalota</i>	<i>19 509 fő</i>
Veszprémi járás:	78 681 fő	<i>melyből Veszprém:</i>	<i>56 403 fő</i>
Zirci járás:	18 105 fő	<i>melyből Zirc:</i>	<i>6 469 fő</i>
Veszprém vármegye:	335 979 fő	<i>Járásszékhelyek összesen:</i>	<i>183 624 fő</i>

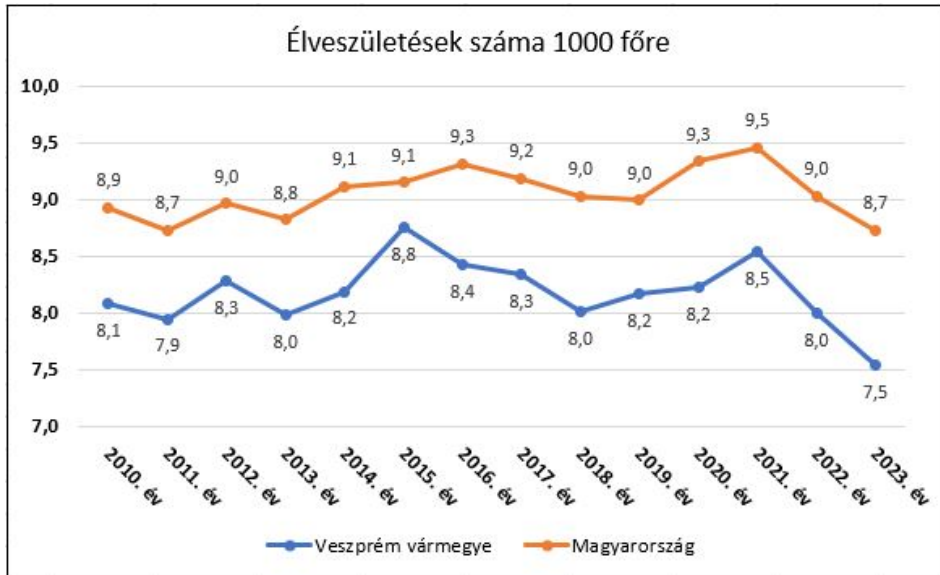
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

2020-ban látványosan megnőtt a Balaton-parti járások lakónépeség száma, valószínűleg a COVID időszak miatt: a nagyobb városokból a nyaralóövezetekbe való ideiglenes kiköltözés a diagramon megfigyelhető Balatonalmádi, Balatonfüredi és a Tapolcai járásokban.

A 2020-as év kivételével a lakónépeség esetében is a legtöbb járásban csökkenés figyelhető meg, a trendek szinte ugyanazok, mint az állandó népességszám esetében.

Élvezületések száma

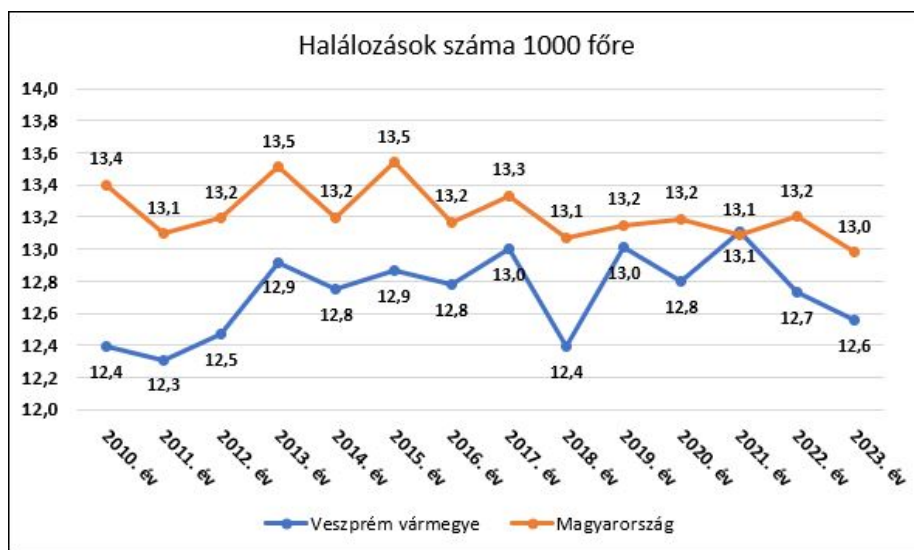
Az élvezületési arányszám, más néven nyers élvezületési arányszám az ezer főre jutó élvezületések számát mutatja egy adott évben.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A táblázat az élvezületések számát adja meg 1000 főre 2010-től. A diagramon jól látszik a születések számának csökkenése, mely a növekvő halálozási ráta mellett a népesség csökkenésének másik összetevője. A magyarországi, valamint a vármegyei átlag is sajnos alacsony értékeket mutat, 2023-ban az eddigi 10 év legrosszabb arányszámait olvashatók ki. A kis felfelé ívelő periódusok valószínűleg a családtámogatási intézkedéseknek köszönhetők, melyek hosszú távon eddig nem tudták biztosítani a születésszám növekedését.

Halálozások száma

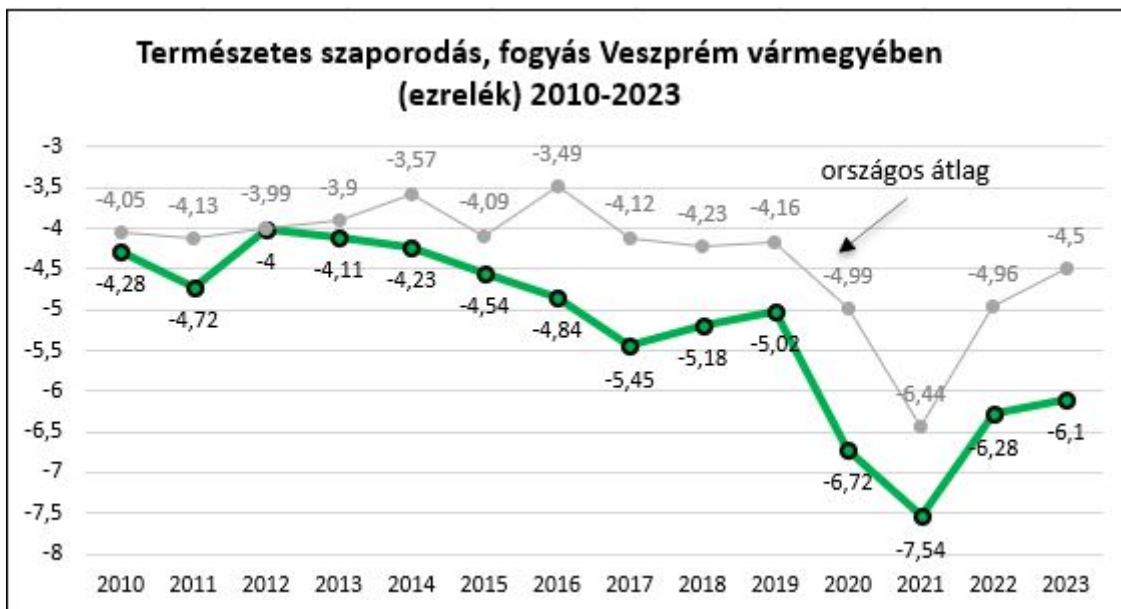

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Az 1000 főre jutó halálozások száma a magyarországi átlagnál kedvezőbb, de még így is meghaladja a születések számát. A következő mutató ezt szemlélteti.

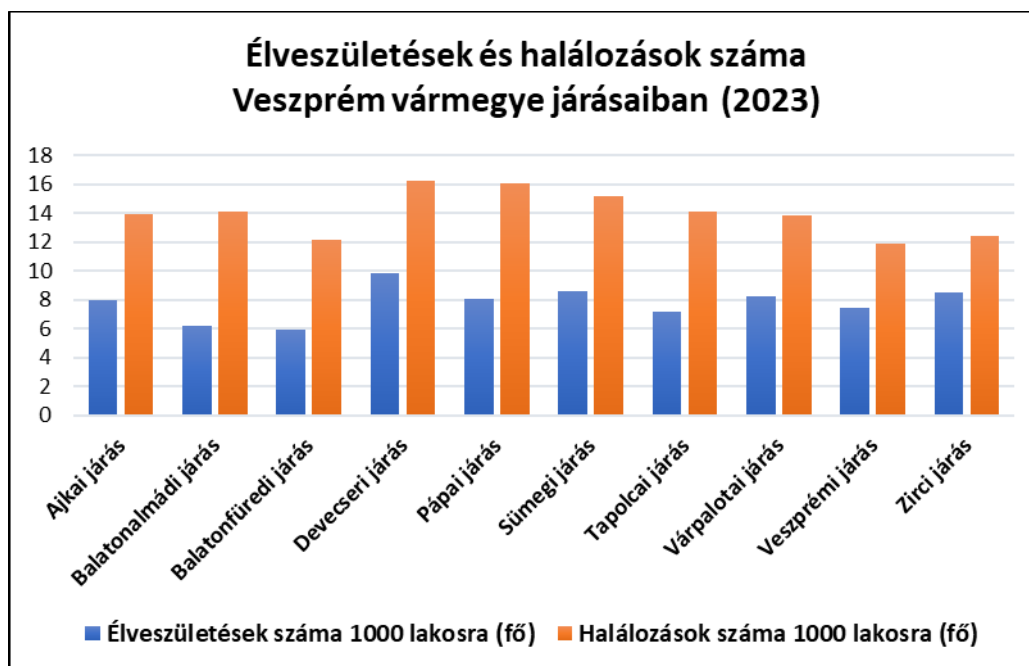
Természetes szaporodás, fogyás

Az előző kettő mutató különbsége jelenti a természetes szaporodás, fogyás értékeit, mely megmutatja, hogy arányaiban mennyivel csökken a népesség a vármegyében.

Forrás: T-MER adatok alapján saját szerkesztés

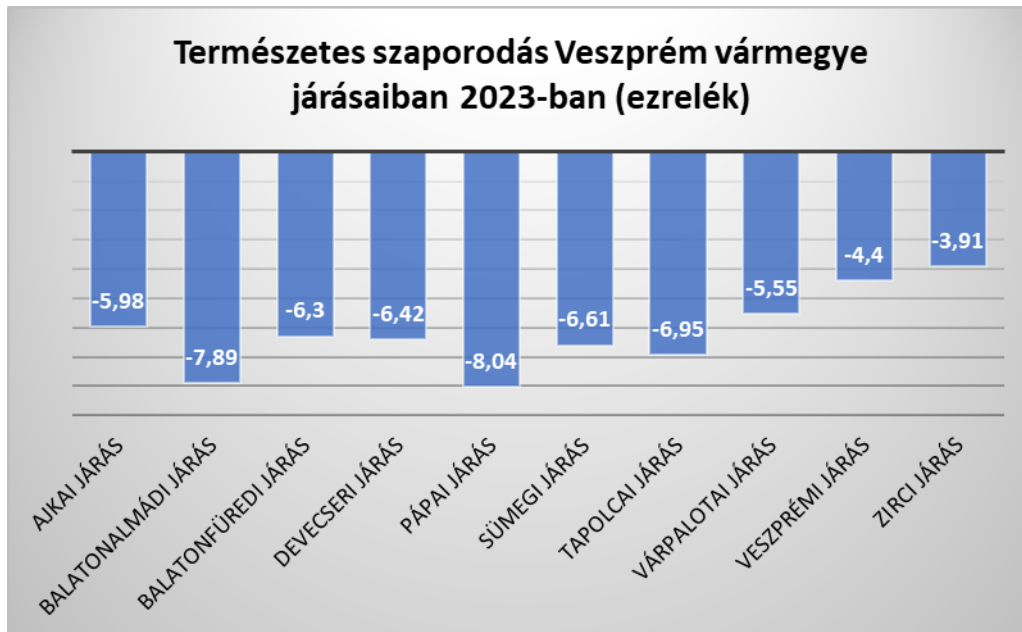
A diagram értékei alapján a vármegyei átlagértékek az országos trendeket követik, némileg rosszabb arányszámokkal. A népesség fogyása a COVID járvány miatt 2020-ban és 2021-ben felgyorsult, majd 2022-től újra mérséklődött.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Járási bontásban tekintve az élveszületések és halálozások számának értékeit megállapítható, hogy a vármegye minden járásában erőteljesen csökken a népesség. A születésszámokat

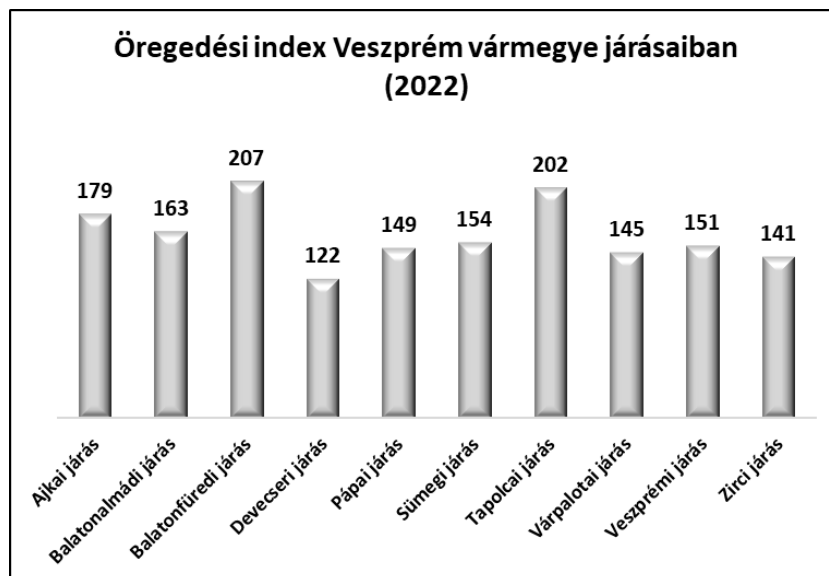
nézve a legmagasabb értékeket a Devecseri és a Sümegi járásban láthatjuk, a Pápai járásban a halálozási értékek a járásban található számos idősothton miatt is magasak.

Forrás: T-MER adatok alapján saját szerkesztés

A fenti diagram értékeit nézve tehát a Pápai járásban fogy leginkább a népesség, majd a Balatonalmádi járás fogyása szembetűnő: itt a születésszám is alacsony és a halálozás is magas, itt csúcsoad ki a Balaton-parti „előregedő népesség” tendencia, melyet – mint a későbbiekben láthatjuk majd – az idősebb korosztályok odavándorlása még inkább fokoz.

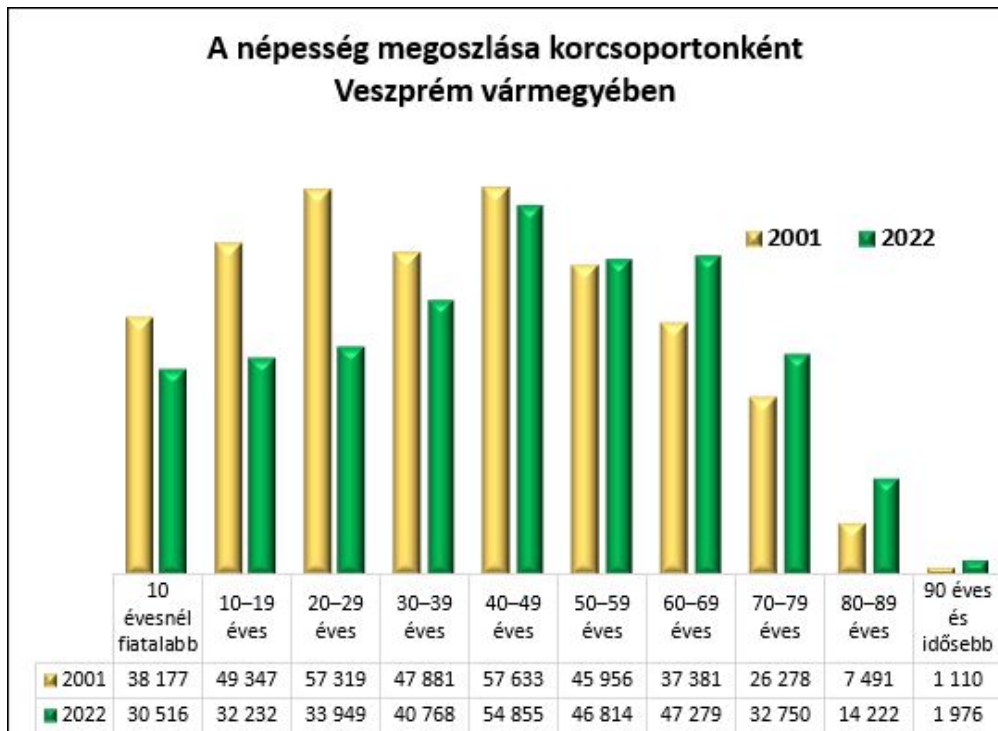
A lenti diagramon látható öregedési index arányszámainak jelentése: a 65 és annál idősebb népesség a 14 éves és annál fiatalabb gyermeknépesség százalékában.

Forrás: 2022-es népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

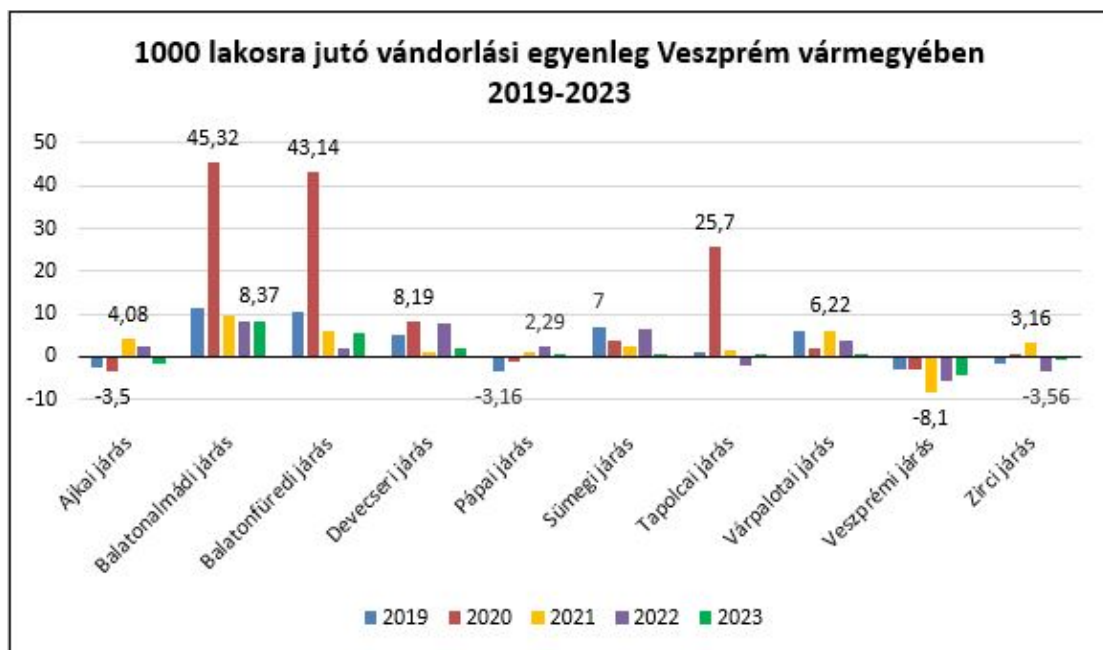
Az előző diagram alapján a Balaton-parti járások vannak a leginkább előregedve, köszönhetően a már említett odavándorlási trendnek, de a vármegye minden járásában sokkal több az idősek létszáma, mint a fiatal korosztály képviselői.

A lenti diagram a vármegye népességének megoszlását mutatja be korcsoportonként két népszámlálás adatai alapján. A 2001-es népszámlálás értékeihez képest a 2022-es adatokat szemlélve láthatóan csökken a fiatalabb korosztályok aránya, míg az idősebb korosztályokba tartozók száma növekszik. Sajnos ezen adatok is a népesség előregedését igazolják.

Forrás: 2022-es népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

Vándorlási egyenleg

Forrás: T-MER adatok alapján saját szerkesztés

A diagram alapján megállapítható, hogy a Veszprém vármegye járásainak vándorlási egyenlege néhány kivételtől eltekintve pozitív, tehát a mobilis lakosság számára inkább vonzó célpont a vármegye területe. A három pozitív kilengés (a lakónépesség számához hasonlóan) a COVID miatti népmozgalom: a három Balaton-parti járásba ideiglenesen vagy állandó lakhatás céljából odaköltözött népesség számottevő. Ugyanitt a járasszékhelyet és agglomerációját tömörítő Veszprémi járás egyenlege az időszak alatt negatív rekordot döntött, mely szintén a járvány ideje alatt a nagyobb városokból való „menekülés” trendjét erősíti. A Veszprémi járás negatív egyenlegének másik oka az ingatlanárak emelkedése, melyek az Európa Kulturális Fővárosa 2023 cím elnyerése miatt az átlagnál jobban emelkedtek.

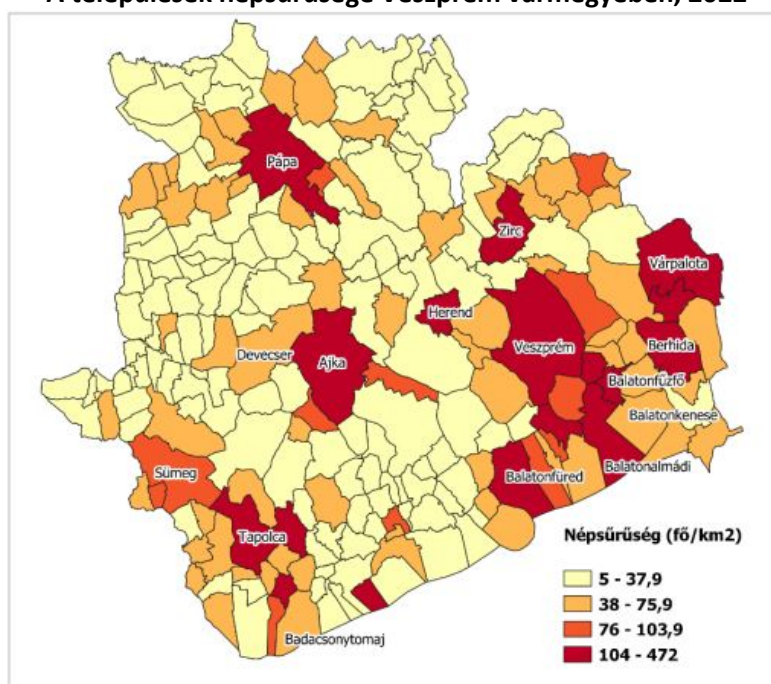
Népsűrűség

A járások és a járasszékhelyek népsűrűségének változása:

Népsűrűség (fő/km ²)	2011	2022	2023		2011	2022	2023
Veszprém vármegye	79	76	75				
Ajkai járás	123	114	113	Ajka	309	280	278
Balatonalmádi járás	102	113	113	Balatonalmádi	171	199	200
Balatonfüredi járás	67	72	71	Balatonfüred	285	281	278
Devecseri járás	36	33	33	Devecser	70	66	65
Pápai járás	58	54	53	Pápa	347	314	313
Sümegei járás	51	47	46	Sümeg	100	91	90
Tapolcai járás	65	60	60	Tapolca	254	224	221
Várpalotai járás	128	122	121	Várpalota	265	254	251
Veszprémi járás	131	126	125	Veszprém	479	447	441
Zirci járás	59	55	55	Zirc	191	174	172

Forrás: T-MER adatok alapján saját szerkesztés

A települések népsűrűsége Veszprém vármegyében, 2022

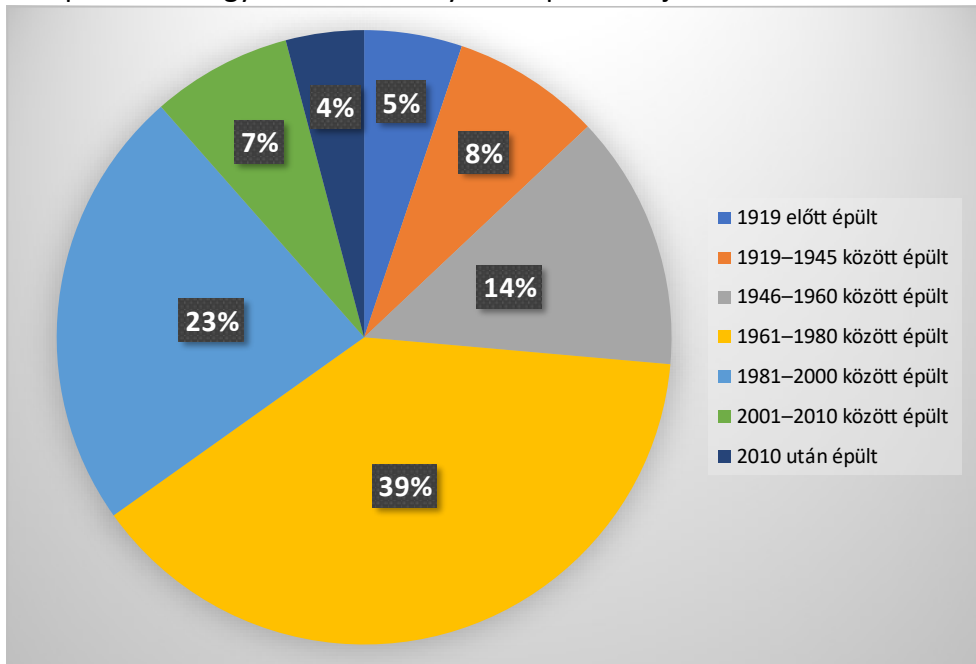

A vármegye településeinek a fenti táblázatból kiolvasható 2023-as népsűrűségi értékei a 2022-es értékekhez képest jelentősen nem változtak, az előregedő falvak magasabb halálozási rátája, az agglomerálódás, valamint a Balaton-part töretlen népszerúsége mozdítja negatív, illetve pozitív irányba az arányszámokat. Ennek egy példája a Balatonalmádi és a Balatonfüredi járás népsűrűségi értékeinek emelkedése a 2011-es népszámláláshoz képest. A többi járásban és folyamatos csökkenés tapasztalható.

Térkép forrása: Veszprém vármegye környezetvédelmi programja 2023-2027

3. Lakásállomány

Veszprém vármegye lakásállományának építési ideje

A vármegye lakásállományának nagy része 1961 és 1980 között épült, az e korú épületek a legjellemzőbbek (városokban a panelházak, illetve városokban és falvakban egyaránt az ún. „Kádárkockák”). Vidéken nagyobb arányban találunk régebbi házakat, jellemzően rosszabb műszaki állapotban. A Balaton térségében az oda vándorló tehetősebb réteg jellemzően vagy új lakást vásárol, vagy régebbi házakat újít fel, így ott a korábban épült házak is átlagosan jobb műszaki állapotban vannak.

Időszak	Ajkai járás	Balatonalmádi járás	Balatonfűredi járás	Devecseri járás	Pápai járás	Sümegi járás	Tapolcai járás	Várpalotai járás	Veszprémi járás	Zirci járás	Veszprém vármegye
2010	1,2	4,0	7,7	0,9	3,2	0,5	3,8	1,0	3,7	2,2	3,0
2011	1,2	5,9	8,6	16,4	1,0	2,5	4,6	0,5	4,5	1,8	3,9
2012	1,3	3,3	8,0	2,1	0,5	1,6	4,2	0,3	1,9	1,8	2,2
2013	0,2	0,9	0,9	0,2	1,0	0,3	1,9	0,6	1,0	1,4	0,9
2014	0,2	1,2	2,0	0,3	0,9	1,4	3,2	0,7	2,7	1,2	1,6
2015	0,7	3,3	1,1	0,8	0,1	1,6	2,9	0,7	1,4	1,3	1,3
2016	0,4	1,3	3,1	0,3	0,9	0,6	2,2	0,5	4,4	0,8	1,9
2017	0,4	6,1	0,2	0,0	2,3	0,8	3,5	2,5	4,9	0,9	2,7
2018	0,9	11,0	6,7	0,6	1,1	0,8	3,9	0,6	6,5	3,5	3,8
2019	2,3	5,7	15,6	0,8	2,4	9,0	7,9	1,2	7,7	1,8	5,5
2020	2,9	9,1	8,3	0,5	2,8	1,4	3,4	2,2	9,3	5,8	5,2
2021	1,3	12,5	11,0	0,3	0,5	0,6	1,5	2,1	3,8	1,2	3,4
2022	2,5	9,3	9,1	1,2	1,6	0,8	0,8	2,9	6,3	2,2	4,1
2023	1,3	12,9	6,2	0,2	0,5	0,3	1,5	1,0	2,7	1,0	2,7

A fenti táblázatban évenkénti és járási bontásban az adott év folyamán épített lakások számát láthatjuk 1000 lakásra vetítve. A vármegyei lakásállomány változásával kapcsolatban a hosszabb időszoron több trendet megfigyelhetünk. A 2010-es évek elején a devecseri járás szembetűnően magas értéke a 2010. október 4-én Kolontáron bekövetkezett vörösiszap-katasztrófa következménye. Kolontáron, Devecserben és Somlóvárshelyen egész településrészek váltak lakhatatlanná, melyek bontása szükségzerű volt. Devecser város déli részén 2011 folyamán épült a Magyarlakótelep, mely a magas

arányszámot indokolja. A Balaton-parti ingatlanokkal szembeni kereslet a 2010-es évek vége óta folyamatosan generál újabb lakásépítéseket, leginkább a Balatonalmádi és a Balatonfüredi járásban. Itt is érzékelhető a COVID hatása, melyek növelték a természetközeli ingatlanok iránti keresletet. Az ingatlanfejlesztéseknél azonban nem szabad megfeledkeznünk a veszélyről, melyet a Balaton-part túlzott beépítése magában hordoz, környezet- és természetvédelmi szempontok, valamint helyhiány miatt a beépítés korlátozása indokolt lesz. A jövőben várható tehát a Balaton-parti építkezések számának visszaesése.

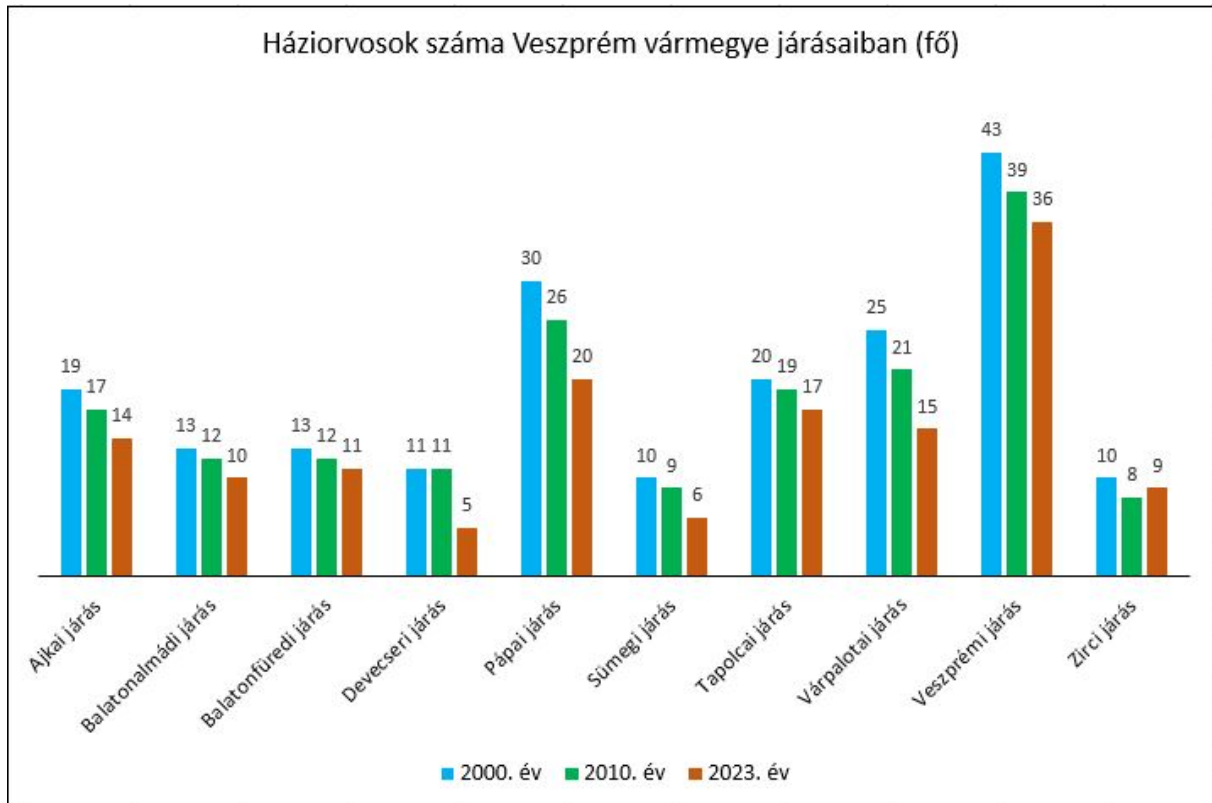

A vármegyei átlagon látható a családtámogatási és otthonteremtési kedvezmények (CSOK, Babaváró hitel stb.) miatti 2015 és 2019 közötti emelkedés, majd a covid-járvány miatti visszaesés. A járvány elmúltával némileg emelkedett az érték, majd 2023-as évben újabb megtorpanás látszik. A kormányzati intézkedések a lakásállomány változására jelentős hatással lehetnek, így a jövőben ezektől is függ ennek értéke, a vármegyében is az országos trendeket követi a változás.

4. Intézményi kapacitások és kihasználtság

Háziorvosok száma

Veszprém vármegyében 2000 és 2023 között 194 főről 143 főre csökkent a háziorvosok száma. Bár – mint az előzőekben láthattuk – a népességszám is csökken, nem olyan mértékben, mely indokolna ilyen mértékű csökkenést a háziorvosok terén. Az előregedő népesség még inkább terhet ró az egészségügyi ellátó rendszerre, mely inkább az orvoskapacitás növelését indokolná. Az egészségügyi szakma elhagyása vagy az orvosok külföldre vándorlás oka inkább pénzügyi jellegű problémákból fakad.

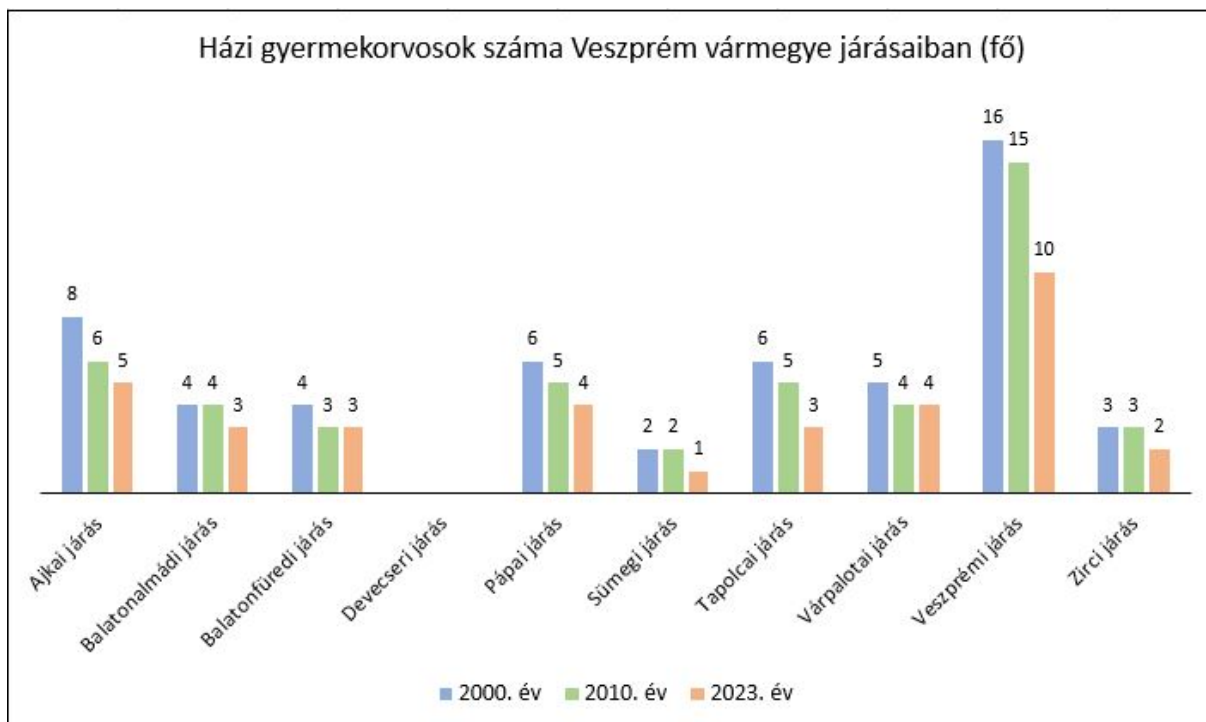

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Házi gyermekorvosok száma

A házi gyermekorvosok számában is csökkenés volt tapasztalható 2000 és 2023 között, 54-ről 35-re csökkent a számuk a vármegyében. A születések számának csökkenésével egyre kevesebb gyermek és 18 év alatti fiatal él a vármegyében, ám a gyermekorvosok számának csökkenése nagyobb mértékű. A szakma képviselői többnyire az idősebb korosztály tagjai, a fiatalabb vagy pályakezdő gyermekorvosok pedig nehezen töltik be a felszabaduló helyeket, melynek oka szintén az egészségügyi szakmacsoportok jelenlegi népszerűtlenségében keresendő.

Közös problémát jelent még mindkét rendszernek, hogy az orvosi körzetek határai lassabban tudnak változni, mint a lakónépesség eloszlása. Ez azt eredményezi, hogy bizonyos területeken hiába van betöltve minden szolgáltatás, ha egy orvosra nagyon sok lakos jut.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Gyógyszertárak száma

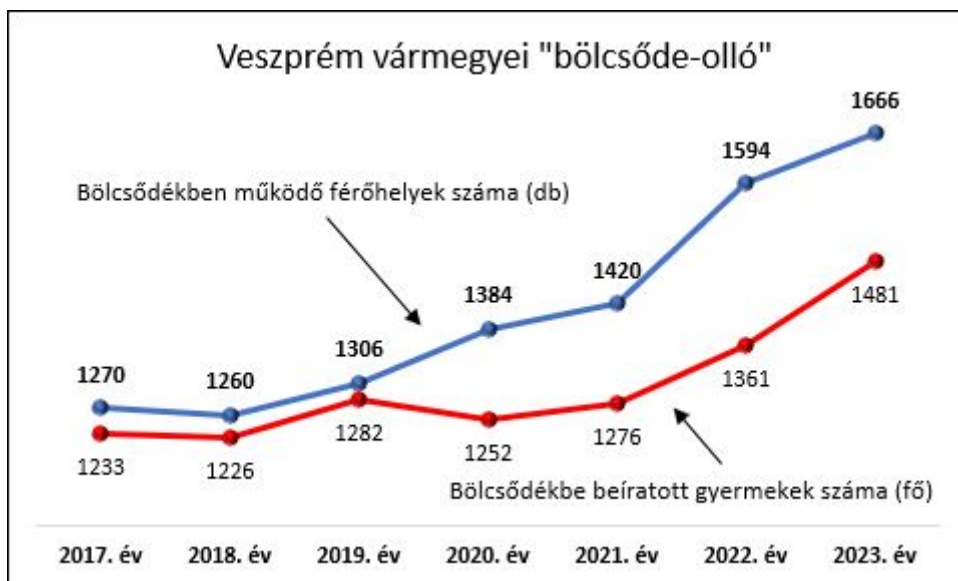
A humán gyógyszertárak száma enyhe növekedést mutat: 2000-ben a számuk 78 db volt, míg 2023-ban 81 db gyógyszertár található a vármegyében. A gyógyszertárakra való kereslet oka több minden lehet: a több megbetegedés, egészségtelen életmód miatti gyógyszerfogyasztás növekedése, vagy akár a megelőzésre használt készítmények népszerűségének terjedése.

Bölcsődék

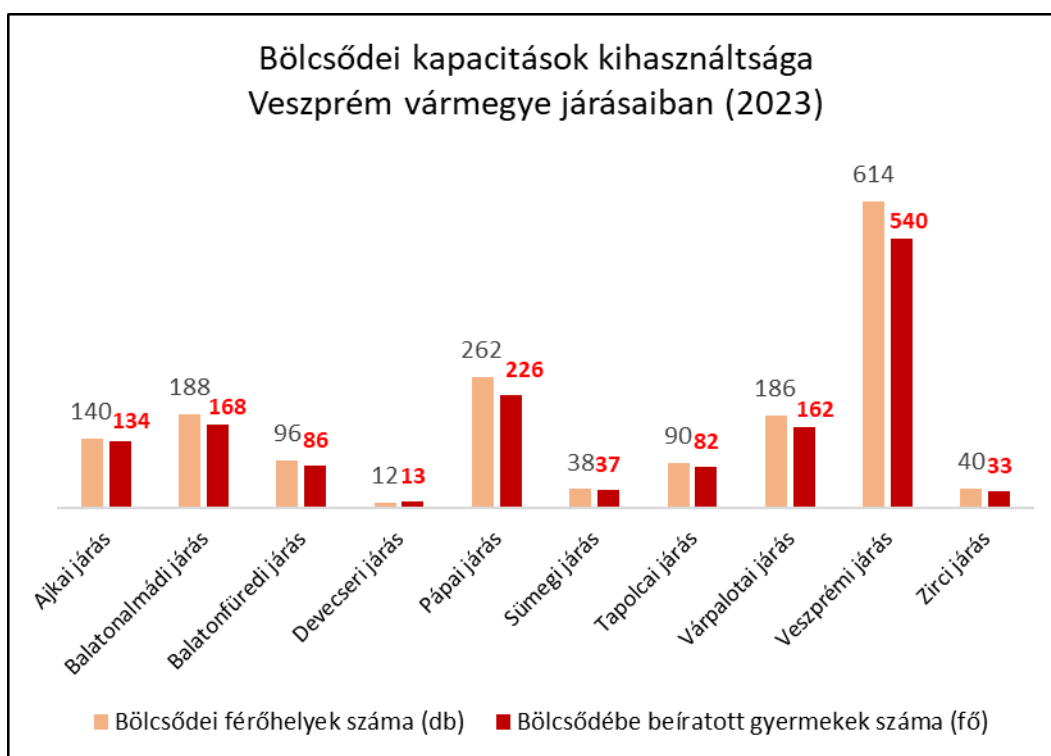
Veszprém vármegyében az elmúlt 7 évben jelentősen megnövekedett a bölcsődei férőhelyek száma. 2017 és 2019 között a növekedést a beíratott gyerekek száma is követte, majd a COVID időszak alatt megtorpanás volt érzékelhető, ekkor több kisgyermek maradt inkább otthon. A férőhelyek száma a Széchenyi 2020 program Terület- és Településfejlesztési Operatív Program családbarát fejlesztéseinek köszönhetően jelentősen megemelkedett, a járvány elmúltá után pedig újra emelkedőben van a bölcsődébe beíratott gyermekek száma is – igaz, még vármegye szerte akadnak kihasználatlan kapacitások. Ezeket a kapacitások és az igények közötti területi egyenlőtlenségek is okozzák. A vármegye minden járásában elérhető a bölcsődei szolgáltatás, az állami bölcsődék mellett magán és munkahelyi bölcsődékkal is kiegészül a bölcsődei kínálat.

Egyre népszerűbb az ún. mini bölcsőde kialakítása is, ami olyan bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, mely a bölcsőde intézményéhez képest kisebb létszámú csoportban, egyszerűbb személyi, tárgyi és működtetési feltételek mellett nyújt szakszerű gondozást és nevelést.

A következő diagram az állami fenntartású bölcsődei férőhelyek számának változását és az ezekbe beíratott gyermekek számának alakulását mutatja meg az elmúlt hét évben.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A járási bontást szemlélve láthatjuk, hogy a bölcsődei kapacitások elégségesnek tűnnek, vannak azonban olyan járások, mint a Devecseri és a Sümegei járás, ahol a kevés bölcsődei kapacitás majdnem teljesen kihasznál, így itt valószínűleg lenne még igény férőhelyek bővítésére.

Óvodák

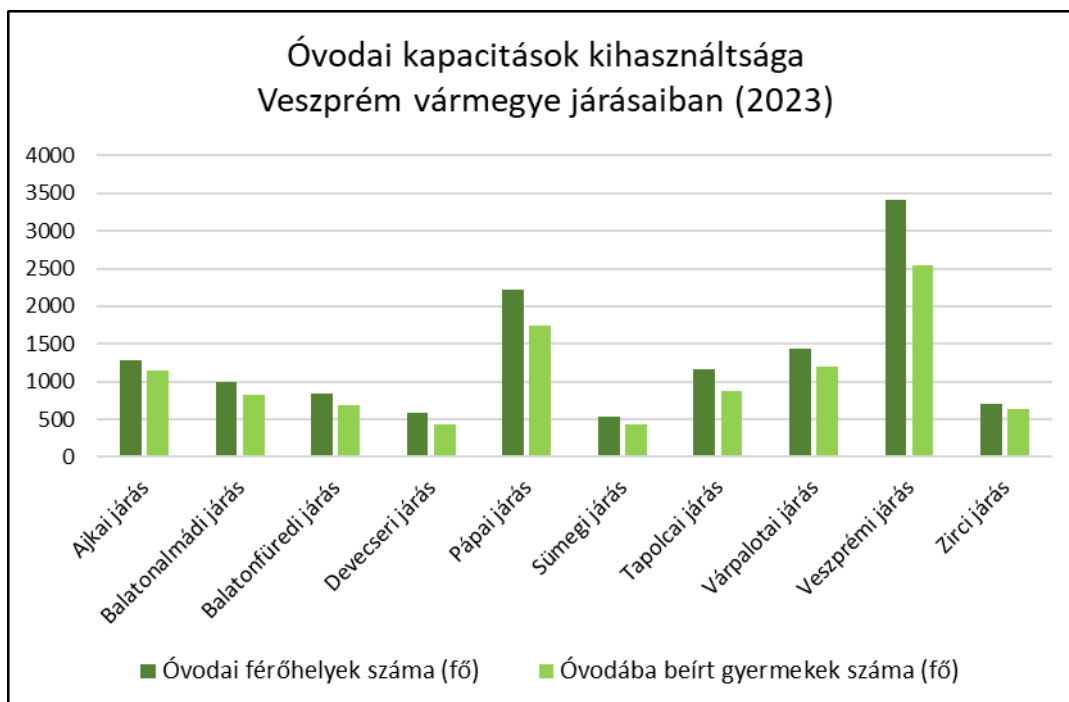
Köznevelési intézményként az óvodák esetében a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, illetve az ennek végrehajtására kiadott kormányrendeletek szabályozzák működésüket. A fent említett törvény egyértelműen szabályozza azt, hogy a szülők mikortól kötelesek gyermeküket óvodába járatni.

Ennek értelmében minden gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig köteles az óvodai nevelésben részt venni.

Az elmúlt 22 év adatai alapján a vármegyében kis mértékben csökkent az óvodai férőhelyek száma, viszont a beíratott gyermekek száma ettől vármegyei átlagban elmarad, és kissé nagyobb mértékben csökkent. A lenti átlag azonban a bölcsődékhez hasonlóan területi egyenlőtlenségeket mutat, hiszen a városok és agglomerációjuk körül általában telített az óvodai létszám, míg az előregedő térségekben nem tudják feltölteni a férőhelyeket, emiatt akár meg is szűnhet az intézmény, vagy intézményösszevonások történhetnek.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A járási bontás is jól szemlélteti, hogy a 2023-as adatok alapján az óvodai kapacitások nem teljes mértékben kihasználtak egyik járásban sem. Meg kell említenünk továbbá, hogy az óvodai nevelést biztosító intézményekben külön szabály van a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek felvételére, így ők besorolásuktól függően adott esetben kettő, illetve akár három óvodai férőhelyet is kihasználnak.

Alapfokú oktatás

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. Indokolt esetben a gyermek a szülő kérelmére és az Oktatási Hivatal ezt támogató döntése alapján további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. Az általános iskola tehát 8 évfolyamon keresztül a gyermek 6 és 14 életéve között lát el oktatási-nevelési tevékenységet.

A gyermekszám-csökkenés az általános iskolai tanulók számán is látszik: 2001-ben Veszprém vármegyében 35 574 fő járt alapfokú oktatási intézménybe, míg 2022-re ez a szám mintegy harmadával csökkent, 24 410 főre.

Járási bontásban jól visszatükröződik a népességszám: kiemelkedik a vármegyeszékhely, Veszprém általános iskolai diáklétszáma, mely 2022-ben 6 345 fő volt. A kevésbé népes Devecseri és Sümegi járásokban a diáklétszám nem haladja meg az 1000 főt (962, ill. 927 fő). A más településről ingázó diákok aránya viszont épp ebben a két járásban a legtöbb: 49%, ill. 39%, de említést érdemel a Balatonfüredi járás is szintén 39%-os arányával.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Középfokú oktatás

A középfokú iskolákba a felvétel központi eljárás alapján történik. A középfokú iskoláknak több típusa van, attól függően, hogy csak érettségit, érettségit és szakmát is, vagy csak szakmát lehet szerezni az iskola befejezését követően.

A **gimnázium** általános műveltséget megalapozó, valamint érettségi vizsgára és felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatást biztosít, 4, 6 vagy 8 – nyelvi előkészítő évfolyam esetében 5, 7 vagy 9 – évfolyammal működik. A gimnáziumi tanulmányokat lezáró, országosan egységes érettségi vizsga egyben a felsőoktatási intézményekbe való felvételi vizsga része is.

A **szakgimnázium** öt évfolyammal működő nevelési-oktatási intézmény, amely művészeti, pedagógiai és közművelődési képzést folytat, szakgimnáziumi érettségi és szakképesítés megszerzésére, szakirányú felsőfokú iskolai továbbtanulásra, valamint szakirányú munkába állásra készít fel. A közismereti oktatás mellett szakmai képzést is nyújt, az ötödik évfolyamon kizárólag szakmai képzés folyik.

A **technikumban** érettségi és technikus szintű szakképzettség szerezhető, az 5, néhány esetben 6 éves képzés egyesíti a gimnázium és a szakmatanulás előnyeit. A technikumban az első két évben átfogó alapozó ágazati ismereteket sajátítják el a tanulók, majd ágazati alapvizsgát tesznek. A 10. évfolyam végén ágazaton belül szakmát választanak, és lehetőség szerint duális képzésben folytatják tanulmányaikat. A technikumban érettségizőknek a szakmai vizsga lesz az ötödik érettségi tantárgyuk, amely emelt szintű tantárgyi érettséginek minősül. Az 5 év elvégzése után egyszerre kapnak a diákok érettségi bizonyítványt és technikus oklevelet, és a nyelvizsga megszerzésére is van lehetőségük.

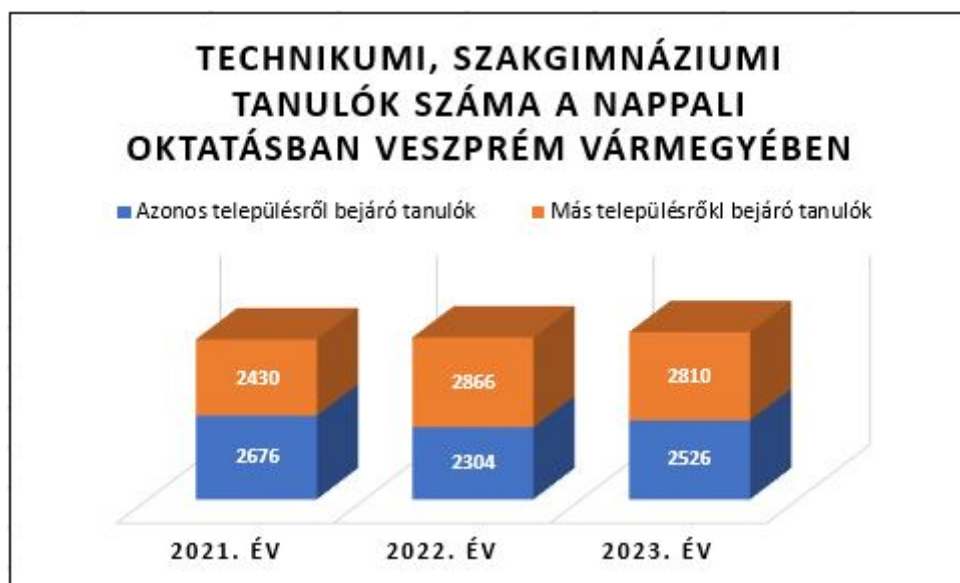
A **szakiskolában** a sajátos nevelési igény jellegéhez igazodó közismereti oktatás és a Szakmajegyzéken szereplő szakmára, vagy a Képzési és Kimeneti Követelményekben meghatározott részzszakmára felkészítő szakmai oktatás, illetve szakképesítésre felkészítő szakmai képzés folyhat. A szakiskolában a szakmai oktatás – a sajátos nevelési igény típusától függően – a képzési és kimeneti követelmények vagy a képzési és kimeneti követelmények alapján készített speciális kerettanterv szerint, a szakmai képzés a programkövetelmény alapján készített speciális kerettanterv szerint folyhat.

A **szakképző iskola** 3 (esetenként 4) éves, célja a szakmára való felkészítés. Az ágazati ismereteket adó első év és ágazati alapvizsga után, a 9. osztály végén kerül sor a konkrét szakmaválasztásra. A következő 2 évben duális képzés formájában vállalatoknál, vállalkozóknál sajátítják el a tanulók a szakmai ismereteket. Tanulmányaik végén szakmai vizsgát téve szakmát szereznek. A szakképző iskolában a szakmai vizsga után további 2 év alatt esti tagozaton lehet érettségizni.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Veszprém vármegyében a Devecseri járás kivételével mindenhol találunk gimnáziumot. A legtöbb gimnáziumi tanuló a Veszprémi járásban található, számuk **2 289 fő**. A más településről bejáró tanulók aránya itt már 47%, és hasonlóan magas arányt találunk a többi járásban is (Balatonfüredi 60%, Sümei 61%, Zirci 56%). A magasabb arányszámokat az intézmények központi elhelyezkedése indokolja, valamint az, hogy egy-egy nevesebb intézménybe akár más járásból is érkeznek tanulók, de a környező településekről mindenképp.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

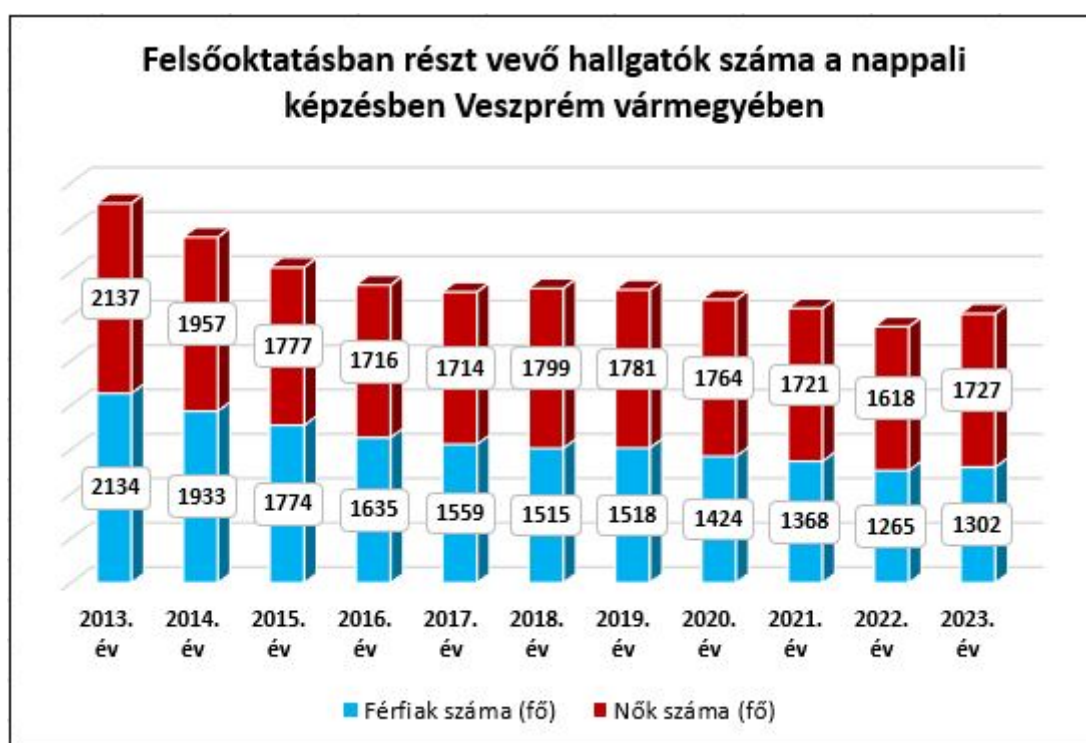
A technikai és szakgimnáziumi tanulók számán látszik a szakmatanulás iránti kereslet is: vármegyei összesítésben az utóbbi 3 évben körülbelül ugyanannyi diák vesz részt ilyen képzésben (2021-ben 5106 fő, 2023-ban 5336 fő). Az ingázók arányának trendje itt is ugyanaz, mint a gimnáziumok esetében: 50% körüli.

Felsőoktatás

Veszprém vármegyében 3 felsőfokú oktatási intézmény működik: a Pannon Egyetem, a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola és a Pápai Református Teológiai Akadémia.

A **Pannon Egyetem** Veszprém vármegye, de az egész Közép-Dunántúl meghatározó felsőoktatási intézménye. Az egyetem a bölcsészet-, a közgazdaság-, műszaki informatikai-, nevelés-, társadalom- és a természettudományok területén kínál képzéseket. Az intézmény öt karral rendelkezik, oktatási helyszínei Veszprém mellett Nagykanizsa, Zalaegerszeg, Kőszeg és Ajka. Az egyetem erőteljesen beágyazódott a vármegyeszékhely szellemi-, kulturális és társadalmi életébe.

A következő diagramon az egyetem Veszprém vármegyében tanuló hallgatóit tüntettük fel a két másik vármegyei felsőoktatási intézmény hallgatóival együtt. A hallgatók számában 10 év alatt csökkenés tapasztalható (meg kell azonban említeni, hogy a Pannon Egyetem számos karának székhelyét más vármegyébe helyezte át, mely a Veszprémi hallgatók számát csökkenti). A férfiak és nők aránya a képzésben az évek során szinte azonos volt, 2023-ban már a nők vettek részt nagyobb arányban a vármegyei felsőoktatásban.

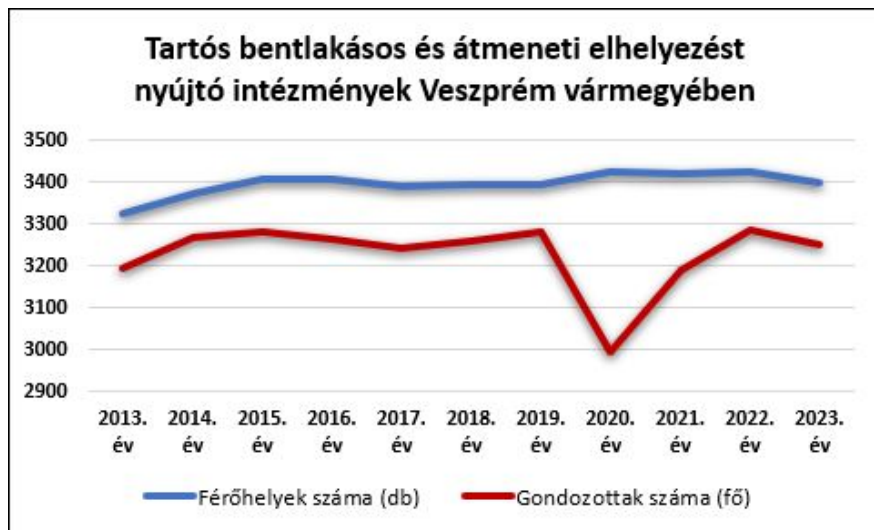
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Szociális ellátás

A szociális szolgáltatások rendszerét a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény foglalja egységes keretbe. E jogszabály tartalmazza a szociális ellátó rendszer struktúrájára, működési szabályaira vonatkozó főbb szabályokat. A törvény a szolgáltatásokat két alapvető kategóriába sorolja: szociális alapszolgáltatások, szakosított ellátások.

Az **alapszolgáltatások** körébe tartozik a falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás, az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi ellátások, a támogató szolgáltatás, az utcai szociális munka és a nappali ellátás.

A **szakosított ellátási** formák a következők: az ápolást, gondozást nyújtó intézmények, a rehabilitációs intézmények, az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények és a lakóotthonok.

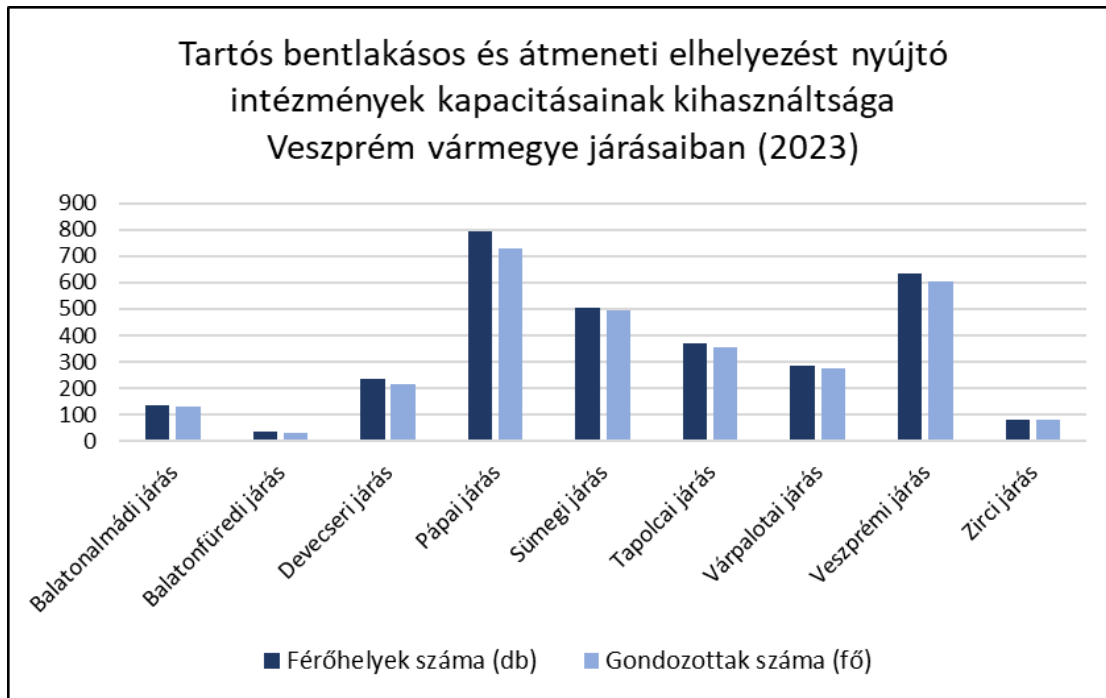

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

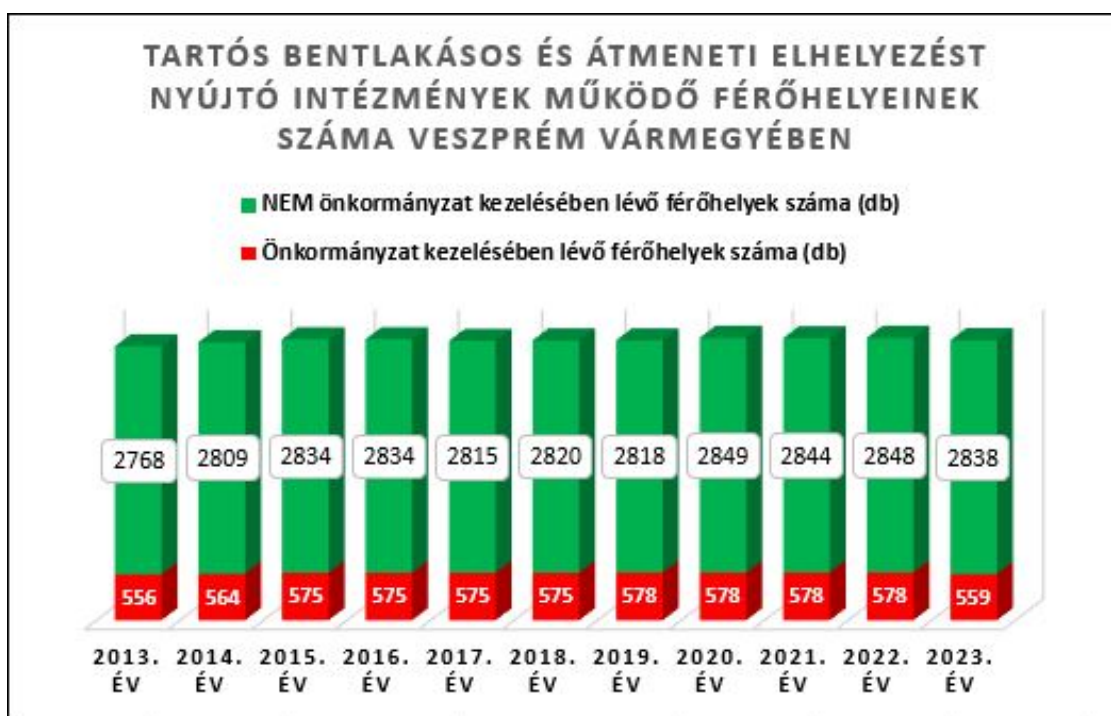
A vármegyében található tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények férőhelyeinek száma az utóbbi 10 évben több volt, mint a gondozottak száma. A 2019-ben található hirtelen csökkenés a COVID járvány hatása, mely a beteg és idős korosztályt az átlagnál jobban érintette, a halálozások száma – főleg az idősgondozást nyújtó intézményeknél – megemelkedett, a gondozottak számának csökkenése főleg ezzel indokolható.

A férőhelyek száma vármegyei szinten kielégítő, ugyanakkor itt is jelen van az igények miatti területi egyenlőtlenség. Az elöregedő népesség és a többgenerációs családok megszűnésének okán az idősgondozást nyújtó intézményekre egyre nagyobb az igény, még jelentős térítési díjak mellett is sokszor hosszúak a várólisták.

A következő diagramon láthatjuk a férőhelyek, valamint a gondozottak számát járási bontásban. Láthatjuk, hogy a Pápai, valamint a Veszprémi járásban található a legtöbb férőhely és gondozott egyaránt. A Balatonfüredi, illetve a Balatonalmádi járásban kevés férőhely található, azonban az idősebb korosztály emelkedő létszáma indokolná a szakterület fejlesztését. Az idősgondozás (akár magán ellátási formában) a térség egyik jelentős potenciállal rendelkező szektora.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

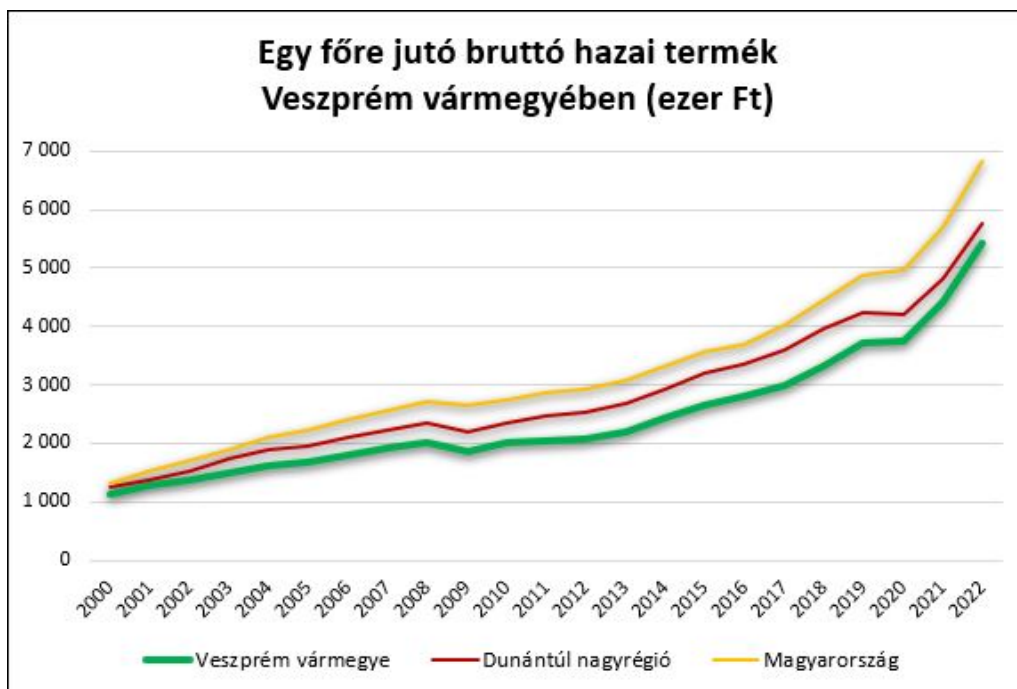
A szociális intézmények fenntartója már jellemzően nem az önkormányzat, sok intézményt egyházi és magán szervezetek vettek át.

5. Gazdaság

A bruttó hazai termék, angolul gross domestic product (rövidítése GDP) a közgazdaságtanban egy ország adott idő alatti gazdasági termelésének a mérőszáma. A GDP a nemzeti jövedelmet és teljesítményt méri, egy adott országban, meghatározott idő alatt előállított termékek és teljesített szolgáltatások összesített értékét mutatja. Az állam vásárlásait, az üzleti beruházásokat, a nettó export, vagyis az export és az import különbségét, illetve a háztartások fogyasztását is tartalmazza.

A GDP-t általában negyedévente, illetve évente számítják. Az egy főre jutó érték számítása során az adott terület GDP-jét elosztják annak lakosságával.

Vármegyei bontásban a GDP legfrissebb adatai 2022-es évről érhetők el. A következő táblázat 2000-2022-ig mutatja az egy főre jutó GDP változását. Összehasonlításképp a Dunántúl nagyrégió adatai, valamint az országos adatok is láthatók Veszprém vármegye értékei mellett.

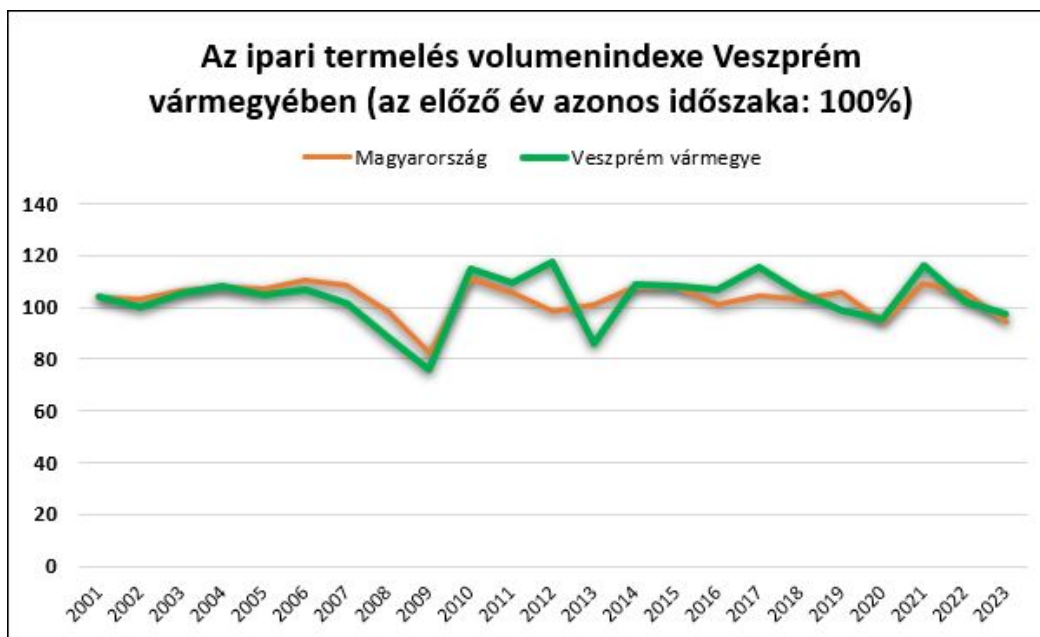
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Veszprém vármegye egy főre jutó GDP-je 2022-ben 5435 ezer Ft/fő volt, míg a Dunántúl átlaga 5763 ezer Ft/fő. Az országos átlag 6823 ezer Ft/fő. A diagramon mindhárom időszorán látszik a 2008-2009-es gazdasági válság, valamint a COVID járvány miatt a növekedés időszakos megtorpanása.

Az ipari termelés volumenindexe

A volumen szó terjedelmet, mennyiséget jelent, így a volumenindexet valójában mennyiségi indexnek is nevezhetnénk. A volumenindex a különböző termékekből, árucikkekből termelt/eladott/fogyasztott stb. mennyiségek együttes, átlagos változását mutatja.

A következő diagram az ipari termelés volumenindexének változását mutatja be Veszprém vármegyében (telephely szerint) 2000 és 2023 közötti években. Az egyfőre jutó GDP változásához hasonlóan a volumenindexen is látszik a 2008-2009-es gazdasági válság, valamint a COVID járvány negatív hatása.

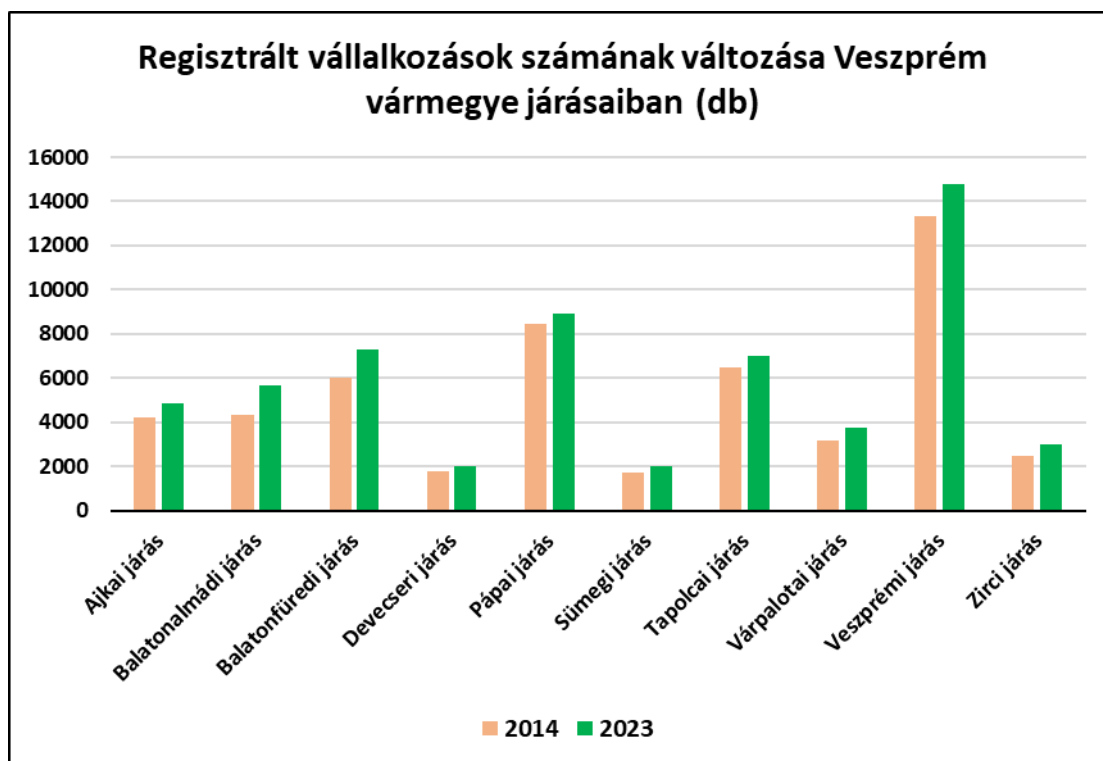

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Vállalkozások

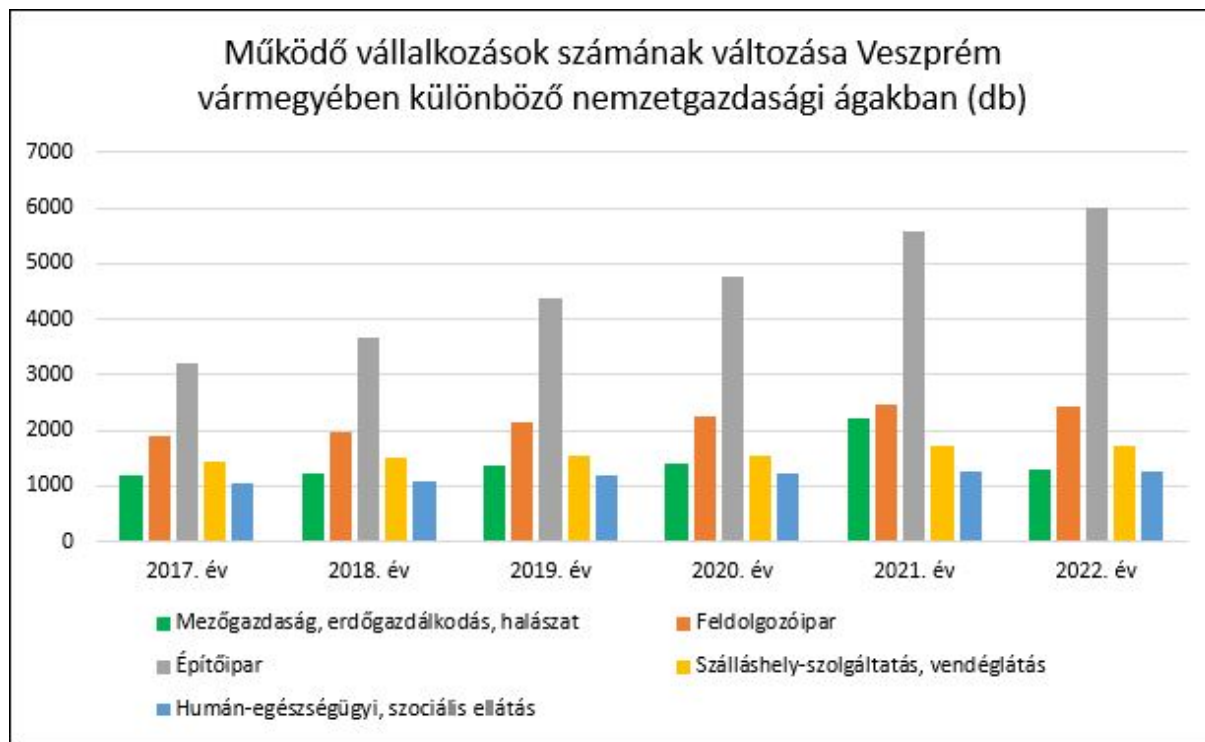
Veszprém vármegyében a vállalalkozási kedv nem csökken, 2014 óta minden évben emelkedett a regisztrált vállalkozások száma.

A következő diagram ezt szemlélteti, járási bontásban.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A regisztrált vállalkozások közül a ténylegesen működő vállalkozások száma kicsivel alacsonyabb, ezek megoszlását mutatja be néhány nemzetgazdasági ágazat szerint a következő diagram. Az építőipari vállalkozások számának bővülése 2017 és 2022 között folyamatos volt, a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat ágazatban a 2021-es bővülés után 2022-ben ismét visszaesett a vállalkozási kedv.

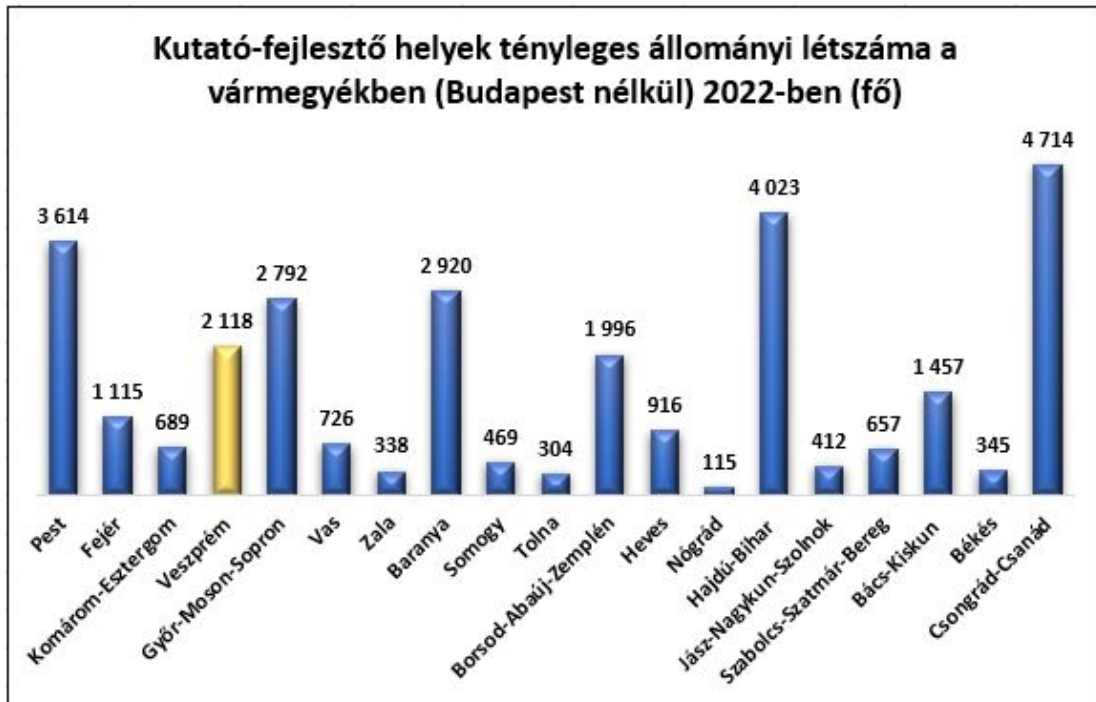
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Kutatás-fejlesztés

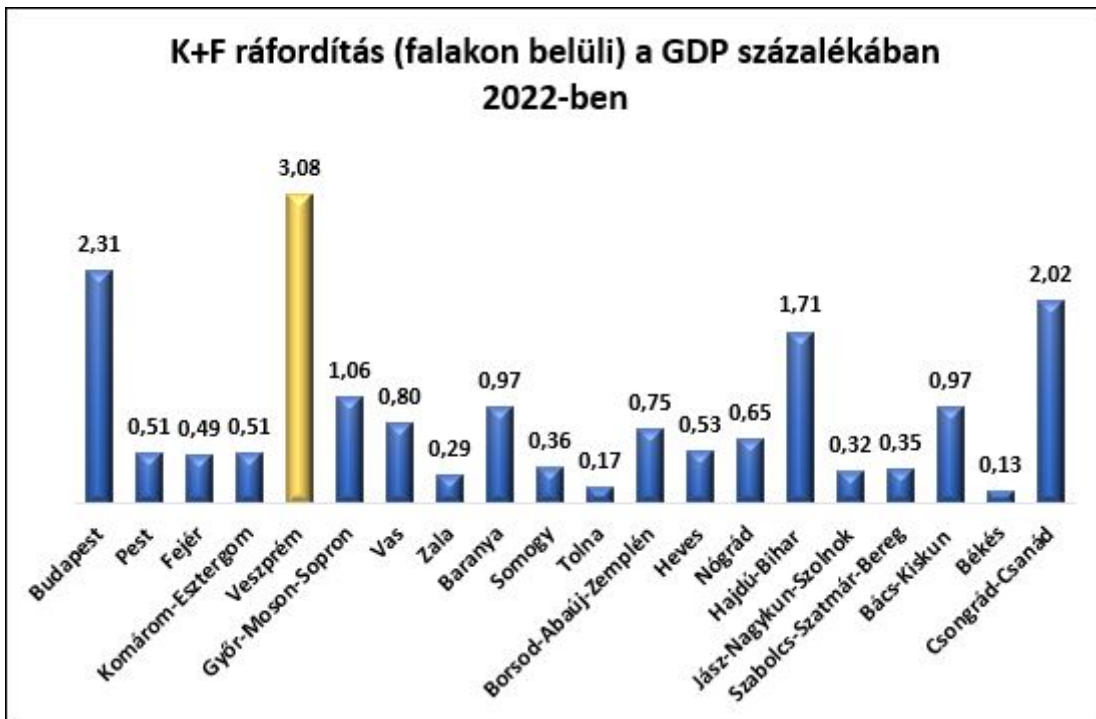
A kutatás és kísérleti fejlesztés olyan, módszeresen folytatott alkotómunkát jelent, amely a meglévő ismeretanyag bővítésére szolgál – beleértve az emberről, a kultúráról és a társadalomról szerzett ismereteket is –, illetve arra, hogy ezt az ismeretanyagot új alkalmazások kidolgozására használják fel.

A KSH kutatásra, kísérleti fejlesztésre vonatkozó adatgyűjtése – a nemzetközi szervezetek ajánlásainak megfelelően – kiterjed mindazon szervezetekre (kutatóintézetek, költségvetési szervezetek, vállalkozások, felsőoktatási intézmények, valamint az ezekben működő tanszékek, klinikák, laboratóriumok), ahol kutatást, kísérleti fejlesztést végeznek.

Kutató-fejlesztő helyek tekintetében Veszprém vármegye 2022-ben 6. helyen állt a vármegyék között, mely egy előkelő helyezés, ugyanakkor igazán a kutatás-fejlesztésre fordított pénzüsszegek azok, melyek a terület fontosságát mutatják, Veszprém vármegye e tekintetben 2022-ben első helyen állt az országban, a megtermelt GDP-je 3,8%-át költötte kutatás-fejlesztésre. 2020-ban ez a szám még magasabb értéken tetőzött: akkor 4,99% volt ez az összeg. Megállapíthatjuk tehát, hogy a vármegye igazi szellemi műhely, a Pannon Egyetem mellett számos nagyvállalatnak van fejlesztési részlege a területen.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

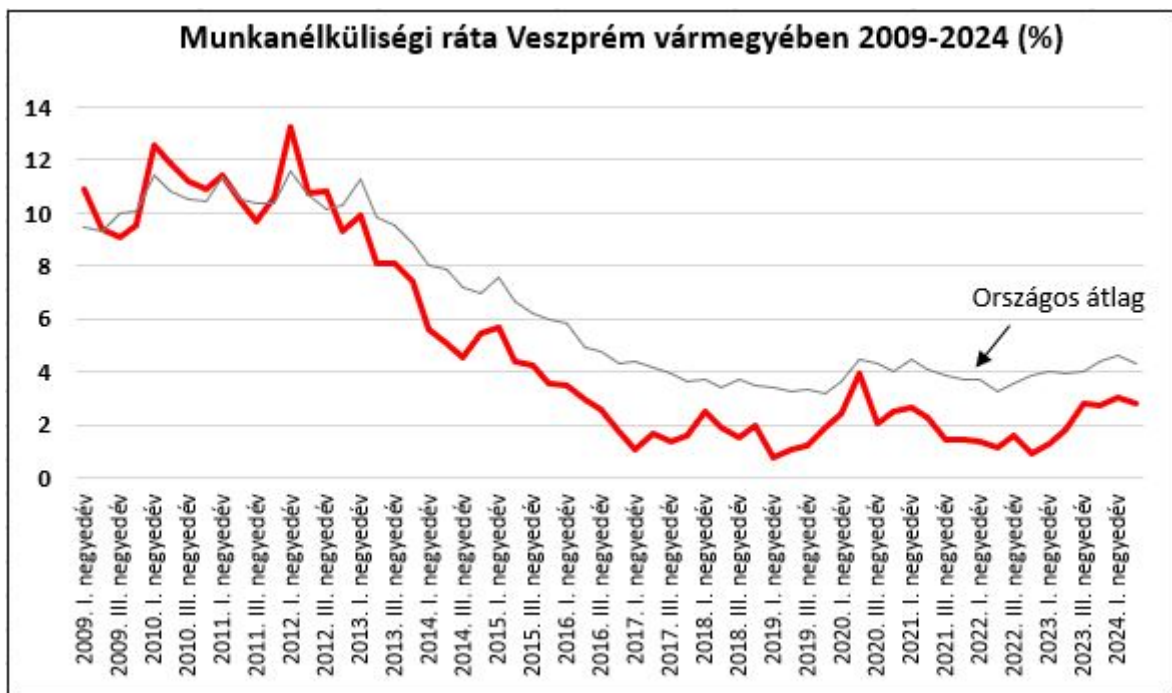
Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottság egyik fontos mutatószáma a munkanélküliségi ráta. A rátát alapvetően két tényező befolyásolhatja. Az egyik tényező a munkanélküliség, vagyis az adott pillanatban a munkára képes és hajlandó népesség azon része, amely nem rendelkezik munkahellyel. A munkanélküliséget országos viszonylatban a Központi Statisztikai Hivatal határozza meg az állam által tárolt adatok és kérdőívek alapján. Régiós szinten az Eurostat számítja ki és követi figyelemmel a munkanélküliség alakulását. Az európai meghatározás szerint munkanélkülinek minősülnek azok a 15 és 74 év közötti személyek, akik a felmérési időszakban nem álltak foglalkoztatás alatt, de az azt megelőző 4 hétben aktívan munkahelyet kerestek és két héten belül képesek lennének munkába állni.

A munkanélküliségi rátát befolyásoló másik tényező a gazdaságilag aktív népesség, vagy a munkaerőállomány. A gazdaságilag aktívak csoportját a foglalkoztatottak és a munkanélküliek azon csoportja alkotja, akik korukból adódóan képesek és társadalmi státuszokból fakadóan hajlandók is dolgozni.

Habár a munkanélküliség egy bizonyos szinten természetesnek tekinthető a gazdaságban, az államok célja mégis a minél magasabb foglalkoztatottsági szint elérése. A magas munkanélküliségi ráta a gazdaság nem megfelelő működéséről árulkodik. A munkanélküliek sok esetben fizetési, megélhetési gondokkal küzdenek a jövedelemhiány miatt. Minél hosszabb ideig áll fent ez az állapot, annál nagyobb valószínűséggel átgyűrűzik a gazdaság más pontjaira is. (Forrás: hold.hu)

A következő ábrán a munkanélküliségi rátát láthatjuk Veszprém vármegyében, 2009-2024 között. A 2008-2009-es gazdasági válság Veszprém vármegyét az átlagnál jobban érintette. A munkanélküliségi ráta 2012. első negyedévében 13,2%-on tetőzött. Innentől a foglalkoztatottság terén történt javulás nagyobb mértékű volt az országos átlagnál, Veszprém vármegyében azóta is átlag alatti a munkanélküliek száma, mely pozitív adat. 2019-ben és 2020-ban a COVID járvány negatív hatása a diagramon is látszik, valamint az utóbbi 1-2 évben szintén felfelé mozogtak az értékek, de összességében a 3% körüli munkanélküliség egy rendkívül kedvező adat.

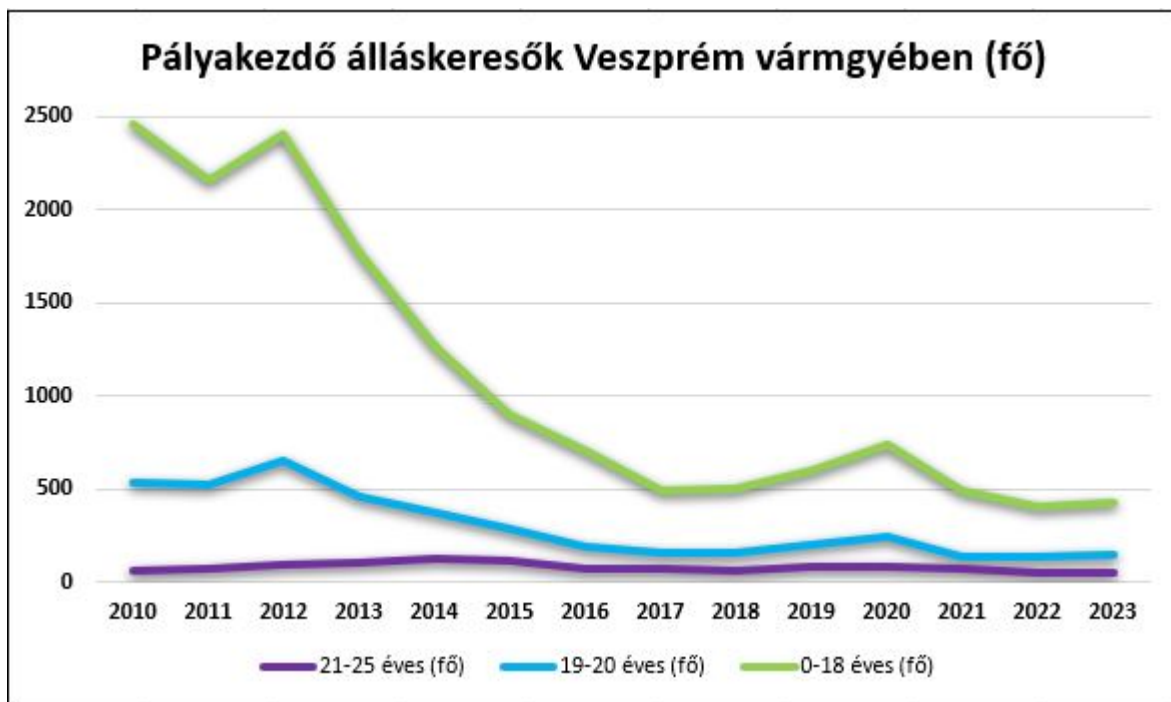
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A vármegyében - igaz területi egyenlőtlenségek mellett – számos munkalehetőség van, így a munkanélküliségi ráta 1-2% alá már nem szorítható le, hiszen a munkába állásra való hajlandóság - mint ahogy az előző oldalon is említettük - fontos tényezője a ráta értékének elmozdulásában.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A fenti diagramon is látható a két válságidőszak, de a COVID járvány miatti negatív hatások már nem voltak olyan drámai mértékűek, mint a 2008-as gazdasági válság idején.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Láthatjuk azt is, hogy a fiatalabb korosztály pályakezdői jóval többen keresnek állást, mint a 18-25 évesek. 2010-ben még a legfiatalabb munkaképes korosztály száma jóval magasabb volt, mint a 18 év feletti pályakezdőké, 2023-ra ez a különbség mérséklődött, de még mindig a fiatalabb, képzetlenebb korosztály vezet az álláskereső pályakezdők között.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A fenti diagram jól tükrözi, hogy az álláskeresők száma leginkább a népességszámmal korrelál, kirívó értékeket semelyik járásban nem találunk. A pályakezdő álláskeresők száma csekély, de mielőbbi foglalkoztatásuk kiemelkedő jelentőséggel bír.

A **közfoglalkoztatás**, más néven közmunkaprogram egy úgynevezett aktív munkaerőpiaci program, köznapin néven közmunka egy speciális munkaviszony, amelynek keretében a munkavállalónak alacsony bérért valamilyen jellegű munkát kell végeznie egy az állam, illetve önkormányzat, (a közmunkaprogramban résztvevő) egyházi vagy egyéb civil szervezet által működtetett szervezet valamelyikénél.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Veszprém vármegyében a közfoglalkoztatottak számának csökkenése pozitív adat, mely azt mutatja, hogy az ilyen jellegű foglalkoztatottak aztán vissza tudtak térni a munkaerőpiacra, kisebb számban váltak újra munkanélkülivé.

6. Összefoglalás

A bemutatott adatsorok alapján megállapítható, hogy Veszprém vármegye csökkenő népességű és az elöregedés trendjeit erősen mutató vármegye.

A Balaton közelsége a parti járások népességfogyását némileg ellensúlyozza, mely az idevándorlók számában mutatkozik meg, de a korösszetételt ez is negatívan befolyásolja, mivel az idevándorlók többsége az idősebb korosztályt képviseli.

Megállapítható, hogy az elmúlt évtizedben megvalósuló fejlesztések eredményeként a bölcsődék és az óvodák férőhely számai elegendők. Műszaki állapotuk fejlesztése indokolt, ugyanakkor a férőhelyek növelése - néhány kivételtől eltekintve - már nem aktuális, melyet alátámaszt a gyermeklétszám csökkenésének trendje is.

Az elöregedő népesség, különösen a Balaton miatt ide költöző idős népességtöbblet miatt az egészségügyi és a szociális ellátás fejlesztése kívánatos lenne. A vármegyében az intézményi kapacitások terén komoly problémát jelent a házi- illetve a gyermekorvosok számának csökkenése, sok a betöltetlen praxis. Van, ahol évek óta csak helyettesítéssel tudják megoldani az ilyen típusú alapellátást.

Ezért megfontolásra ajánljuk, hogy Veszprém vármegyében a helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése még hangsúlyosabbá váljon.

A zsugorodó egészségügyi ellátórendszer miatt még kiemeltebb figyelmet érdemel az egészségfejlesztés és az egészségügyi prevenció, a megelőzés, valamint az egészségtudatosság. A Veszprém Vármegyei Önkormányzat Integrált Területi Programjában külön forrás került elkülönítésre a **Helyi humán fejlesztések** kiemelt projektre, melynek második ütemében, önálló projektként, 600 millió Ft forrással, olyan tevékenységeket tervez a vármegye az egészségfejlesztés és az egészségügyi prevenció területén (mozgás, életmód, táplálkozás, mentális egészség, egészségmegőrzés fókusszal), melyek mindezt elősegítik. A projektelemeket azon térségekbe, településekre is el kívánjuk juttatni, ahol a település mérete, a rendelkezésre álló kompetenciák okán nem lenne lehetőség egy ilyen program települési szintű megvalósítására. Fontos lenne mindezek mielőbbi indítása, ezért - továbbra is - kezdeményezni kell egy új benyújtási szakasz megnyitását.

A vármegye gazdasága stabil, számos cég rendelkezik kutató-fejlesztő kapacitással, és komoly összegeket fordít e célra. A munkanélküliség minimális, sok helyen inkább munkaerőhiány jelentkezik.

A Veszprém Vármegyei Önkormányzat Közgyűlése a **Veszprém Vármegyei Területfejlesztési Szakmai Kollégiumban** folyó közös munka révén tud a vármegye gazdaságára közvetett hatást gyakorolni - mely a következő években is fenntartandó - hiszen ennek köszönhetően együttgondolkodásra nyílik lehetőség a Pannon Egyetemmel, a Veszprém Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamarával, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Veszprém Vármegyei Szervezetével, valamint a Veszprém Vármegyei Kormányhivatallal, Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatával és a Balaton Fejlesztési Tanáccsal is.